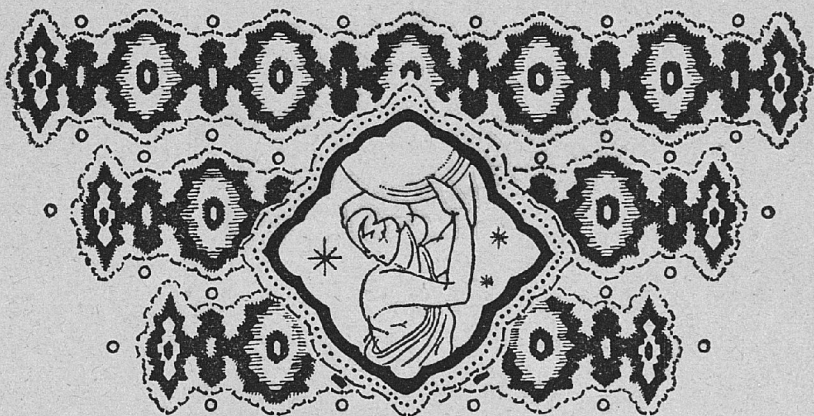
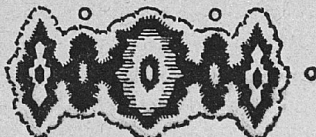

ŽENSKI

19 SVET 30

ILJETNIK VIII.

FEBRUAR

*

ŠTEV. 2.

DVOJNO ZIMSKO VESELJE

nudi eleganca čedne in popolnoma čiste volnene obleke. Ako se volnena obleka ne pere, kakor je treba, se stisne ter se zdi stara in ponošena. Vendar zadostuje, da se volnene stvari nalahko izžmejo v raztopini Schichtovega Radiona, pa ostanejo mehke in voljne ter ohranijo svojo prvotno barvo in svežost. Ta posel opravite lahko in hitro, ako uporabite

Schicht^{ov}
RADION

OBRAZI IN DUŠE.

Alma M. Karlinova.

Karlinova je po narodnosti Nemka, po državljanstvu Jugoslovanka - Celjanka. Kot romanopiska in novinarka ima pri Nemcih že svoje ime. Lani je izšla v založbi Wilhelm Köhler, Minden in Westfalen, njena knjiga „EINSAME WELTREISE“ (Die Tragödie eine Frau). Pisateljica opisuje tu svoje potovanje po širnem tujem svetu, kamor jo je gnalo neutешno koprnjenje in od koder se je po 8 letih vrnila, strta duševno in telesno.

Takoj l. 1919. je bila oasla v svet, sama, z malim kovčegom in pisalnim strojem ter z bornim denarjem, prisluženim pri poučevanju jezikov. Pač pa je nesla s seboj dobro duševno pripravo: poznavanje vseh važnejših evropskih jezikov, žurnalistično zmožnost, slikarsko spo-

sobnost, znanje in zanimanje za prirodopisne vede ter zavest, da si bo mogla s svojimi sposobnostmi zaslužiti kruh kjerkoli v svetu. Hotela je videti tuje zemlje, spoznati njih žitje in bitje ter črpati iz novih vtisov snov svojemu književnemu delu.

Z 18. letom je bila napravila državni izpit za učiteljico francoščine in angleščine, potem je živela nekaj časa na Francoskem ter poslušala predavanja na Sorboni in Collège de France, napravila na Angleškem v Trgovski zbornici oz. Society of Arts z odliko najvišji izpit iz 8 tujih jezikov. Tam jo je zatekla vojna, pa je odpotovala na Norveško. Poletje je preživela med Laponci, na skrajnem severu, in stanovala v šotoru v pokrajini severnih jelenov. V Štokholmu je zopet študirala, pozneje se ji je posrečilo, da se je vrnila preko Nemčije na rodno zemljo. Po vojni je sama ustanovila šolo za jezike in si s tem prislužila nekaj denarja za pot v svet.

Dasi še mlada, je bila vendar do takrat objavila po nemških listih že precej svojih del in slik.

Njeno „samotno potovanje v svet“ je bilo vsekako skrajno drzen pogum. Spremljalo jo je pri tem še drugo dejstvo, brez katerega bi najbrž ne bila nikdar mogla iti sama v svet, ali bi vsaj ondi ne bila mogla doseči svojega namena: odrekla se je bila ljubezni in zamorila v sebi kakoršnokoli spolno čuvstvenost; do moškega ni čutila le ravnodušja, nego je celo nizko podcenjevala ono stran njegovega življenja, ki se javlja v odnosu do žene. V tem pogledu ga v knjigi nikdar ne imenuje drugače kot Mannsweibein — moški dvoonožec. Doživljaji v svetu so jo v tem naziranju o možu in ljubezni še bolj potrdili; pot jo je vodila po pragozdovih in puščavah, po kulturnih mestih in divjaških naselbinah — ali nič in nihče ji ni prizadejal toliko gorja kakor moški s svojo moško-spolno naravo. Radi njega se ji je tako zaželjeno znanstveno potovanje spremenilo v „tragedijo žene“. Izjemo je doživela le pri Japoncih. Po odhodu iz Tokija je lahko rekla: „Nihče me ni razžalil, nihče mi ni storil nič hudega.“ Toda ko se je hotela ustaviti še na zadnjem japonskem otoku, na Formozi, ji je guverner vzel tudi vero v japonskega moža. „Kaj bi dala, ko bi mogla biti moški! Koliko lažje bi mi bilo potovati,“ pravi. Pri tem ima v mislih vse one grozne prizore, ko je videl moški, inteligent ali divjak, v njej zgolj ženski spol in bi se bila večkrat mogla, da je ni rešil nenaden slučaj, le s samomorom ubraniti njegove „ljubezni“. Pri tej žalostni ugotovitvi ji seveda niso mogle biti v uteho ugodnosti, ki so ji često lajšale življenje baš zato, ker je ženska: ko so kapitani na ladjah izvedeli, da se vozi v 3. razredu pisateljica in žurnalistka, so ji takoj dali več udobnosti; tudi zaposlenje ji je bilo kot ženski laže najti. Kdo bi se bil v tem pogledu zmenil za novinarja v podobi moža!

Potovala je preko Trsta, Genove, Atlantskega oceana v Peru in Srednjo Ameriko, na Havajske otoke, na Japonsko in Kitajsko, na Sundske otoke, v Avstralijo in Melanezijo. Na Novi Zelandiji se neha prvi del njenega potovanja in letošnjo pomlad izide druga knjiga, drugi del njenih vtisov in doživljajev v divjem eksotičnem svetu na najbolj oddaljenih oceanskih otokih. Plod njenega potovanja je tudi roman „Mein kleiner Chinese“, ki je izšel leta 1921. v dresdenski založbi „Deutsche Buchwerkstätte“.

Spominjam se, kako so prvi čas po vojni potovali preko Trsta razni nemški „novinarji in pisatelji“. Z društveno izkaznico in spominsko knjigo v roki so nadlegovali uredništva in urade, prosili za podpise, prodajali svoje dnevne zapiske in pobirali miloščino! Morda je bila tudi Karlinova med takimi, ki so jih nepričakovani politični prevrat in slabe socialne prilike gnale iz razočarane domovine, ali v njenem hrepenenju ni bilo prav nobene želje po romantičnih prigodah, po lahkem življenju in boemskem uživanju. Povsod se je preživljala s poštenim delom, nikjer ni prosjčila usmiljenja in pomoči, celo v največji potrebi je zahtevala le toliko plače, kolikor se ji je zdelo zaslužene, in ni nikdar sebično izkoriščala prilike.

V vsakem kraju je živela toliko časa, da si je zopet prislužila denar za potovanje do naslednjega cilja. Vozila se je seveda v III. razredu! Dan si je po možnosti razdelila v 3 dobe: delo za zaslužek, poučevanje kraja, književno delo. S čudovito energijo se je preživljala na razne načine: na Peruanskem je v 2300 m visokem mestecu poučevala 13 otrok nekega meščana, v Panami je bila fotografska pomočnica, voditeljica delavske posredovalnice, risala je božične razglednice, naposled je bila nastavljena kot zaprisežena tolmačica pri sodniji; v Honoluluju je prevajala korespondenco za neko tvrdko iz danščine v angleščino, v Tokiju je bila uradnica pri nemškem poslaništvu, v Avstraliji je predavala o svetovnem miru, ženskem vprašanju itd. Kjerkoli je mogla, je poučevala jezike in dopisovala v dotične lokalne liste. Poleg tega pa je bila v stalni zvezi z domovino, pošiljala je prispevke v nemške liste, polnila si zbirke cvetic in hroščev, pisala novele, pesmi, romane, slike rastline. V vsakem kraju si je skušala dobiti priporočilo do kake osebe v naslednji deželi. Večkrat je bila v smrtni nevarnosti, v Manili je morala spati s strupenim bodalom v postelji, na Peruanskem so jo hoteli Indijanci ubiti kot čilsko vohunko, drugi so jo s svojo polteno ljubeznijo mučili na smrt, a si je vendar z nadčloveškim naporom vsakokrat rešila svoje žensko dostojanstvo.

Večkrat bi si bila z „žensko ljubeznijo“ lahko pomagala iz stradanja in si mehkeje postlala, toda raje je umirala od gladu in trpela pretresljive muke.

V Panami je zapisala: „Vsi so bili dobri z menoj in moja duša je bila polna hvaležnosti; ali v najgloblji globini mojih misli je ležala bridkost, da vidi mož v ženski le predmet svoje bežne naslade, a ne bitja, kateremu bi se zaupal, s katerim bi globoko, razumsko doživiljal življenjske spremembe ter bi imel žensko rad radi njenih lastnosti in posebnosti — skratka, radi njene celotne slike; te bridkosti se nisem nikdar več rešila. Dala mi je nekaj one prevladujoče hladnosti, s katero sem šla nedotaknjena mimo vseh nevarnosti; kajti da bi bila igrača trenutka, zato sem si bila predobra. Ali ta trpkost je zlomila v meni ono, kar je neobhodno potrebno, da se začuti ljubezen, katera koli vrsta ljubezni. Danes stoji med fizično kopreno moža in menoj nevidna varnostna kletka, kakoršna se dobi na Peruanskem, vidna in ulita iz železa. Skozi to omarico si brez strasti ogledujem njegovo dušo. Skozi njo pa tudi ne morem nikdar najti pota do tovariša...“

Zdi se mi, da je ta trpkost prodrla še močnejše v njeno notranje življenje in ji prepojila vse čustvovanje; kjerkoli bi morala pogledati globlje v dušo človekovo, si zatre pogled s kratko beležko ali celo s cinizmom. Spomin na mater, življenje otrok, toplo čustvovanje žene, intimnost domačega dela in življenja, vse ji je nekako tuje, ko da izbegava vsakteremu mehkeemu čustvu. Kakor da bi ne imela zmista za vse ono, kar je elementarnega v ženi, ali pa bi si ga namenoma dušila v sebi!

Knjiga je pisana jako prijetno, snov je pregledno razdeljena v kratka poglavja, ki ne dolgočasijo z običajnimi popisi prihoda in odhoda, nego zgrabijo življenje, pisateljčino ali krajevno, od take strani, da moraš z zanimanjem čitati besedo za besedo. Čtivo postane tem privlačnejše, ker nikjer ne zaide v suhoparna učena popisovanja in naštevanja, nego je prijetno prepleteno z osebnimi dojmi, vtisi in duhovitimi domisleki in dovtipi. Pri tem izvemo marsikatero zanimivost, ki se je mogla razodeti samo opazujoči ženski duši in je ostala skrita učenim raziskovalcem in potopiscem.

Knjige pa nikakor ne moremo uvrstiti med strokovne potopise, vse je slikano nekako pristransko: z vidika ženske opazovalke. To pa je tudi edina črta, ki priča, da je knjigo napisala ženska roka. Sentimentalnosti, nežnosti, domotožja in hrepenenja, ljubezni, toplote, vdanoosti ne čuti, ali vsaj ne izraža pisateljica nikjer. Celó iz sloga samega odseva nekaj trpkoga in ciničnega.

Vendar se mi zdi na nekaterih mestih, kakor bi se hotela pisateljica preveč postavljati s svojo dovtipnostjo, in so mesta, ko ji duhovitost izpodrsne v neslanost („vsaka stvar ima en konec, le klobasa dva“ in sl.). Na rovaš te pisateljčine lastnosti je vsekako treba pripisati tudi ton, s katerim govori o politiki; drugače bi se moral človek čuditi, kako je ta resna, podjetna, visokoizobražena ženska včasih ven-

dar še tako ozko domača. Zatrjuje sicer, da so njeni nazori kozmopolitični, toda kadarkoli omenja politične zadeve, se ne more dvigniti iznad predvojne in medvojne nemške duševnosti.

Z novimi socijalnimi in etičnimi nazori orijentirana čitateljica se nikakor ne bo ustavila ob takih in sličnih spodtikah, ker ima knjiga po drugi strani toliko vrlin in baš z ženskega stališča še posebno vrednost. Ne samo zato, ker jo je spisala žena in ker je Karlinova sploh prva ženska, ki je sama v znanstvene svrhe potovala po najbolj divjih pokrajinah in se je morala pri tem hote ali nehote vedno z bridkostjo zavedati svojega spola, nego tudi po važnih študijskih izsledkih.

Med rezultati njenega proučavanja so zanimive sledeče ugotovitve:

Čistokrvna človeška plemena so etično boljša nego mešana. Možitev belopolte žene z drugoplemenskim možem pomeni za ženo vedno tragedijo. Zato je pisateljica odločna nasprotnica mešanim zakonom in mešanju plemen sploh. Pokristjevanje in z njim združena civilizacijska propaganda sta marsikateremu ljudstvu zrahljali prvotno etično moč (na pr. v davni paganski dobi so imeli Peruanci visoko kulturo in visoke nazore o morali, kar se je izražalo tudi v pojmovanju ženske dostojanstvenosti v odnosu moža do žene; s „civilizacijo“ so v tem pogledu nizko padli!). Ženske so povsod boljšega srca kot moški; čim nižja je njih izobrazba, tem plemenitejše so v čuvstvovanju. Zenski, ki hoče v svetu samostojno nastopati, je njena ženskost prokletstvo, ki ji usodno ovira pot do najplemenitejšega smotra. Ženi bodi spolna čistost ideal, ne iz strahopetne sramežljivosti nego iz uvaževanja svoje notranje ženske vrednosti. Japonci so edini narod, ki ima tudi srčno kulturo na višini umskega napredka.

* * *

Kakšna je ta drzna potovalka po zunanosti? V „Samotnem potovanju v svet“ pravi sama o sebi, da je nenavadno male postave, silno šibka, tehta 46 kg in nima na svojem licu in stasu prav nobene odlike. Potovanje, stradanje in duševne muke so dale njeni zunanosti še temnejšo sliko in zato še težje razume moške, ki so si je mogli poželeti ter se je skušali polastiti z vso surovostjo, čeprav je marsikateri imel poleg sebe inteligentno ženo krasotico! Iz tega žalostnega spoznanja se ji je porodila misel, da bi poleg življenja in prirode tujih dežel opisala tudi svoje lastne doživljaje, zato pravi v knjigi:

„...Pri tem ni moje poročilo samo naštevanje cvetic, ki sem jih slikala, in hiš, kjer sem stanovala, ali dežel, ki sem jih prepotovala, nego kaže tudi učinek, kakor ga napravlja tako potovanje na čuvstvovanje žene, in je opomin ženam, ki hočejo imeti zdravo, vsakdanje in zato srečno življenje, naj ostanejo doma ali vsaj v Evropi. Morda bo iz te moje odkritosrčnosti vendar kak moški izprevidel, da metoda tro-

glodita, ki je svojo ženo potolkel s kolom, da se je je polastil, ne učinkuje več na ženo dvajsetega stoletja tako, da bi jo preslepil (ali opojil).“

V Nemčiji je izšlo nad štirideset zelo ugodnih poročil o tem njenem delu, vendar — mi piše pisateljica sama — so moški glavni namen knjige le slabo doumeli. Le žena more prodreti in razumeti bridka spoznanja te etično tako silno močne potovalke in pisateljice, ki se je sama neštetokrat prepričala, da je le resnica: „Kakor se žena kot ženska sama ceni, tako visoko stoji tudi pred moškimi in pred svetom...“

Vida P.

ANKA NIKOLIČEVA:

Gospa Marina.

II.

Ko sta sedela v udobnem kupeju prvega razreda — inženirji pri železnici imajo vse mogoče udobnosti — je bilo veselo razpoloženje na višku. Saj danes gresta kupovat puško za Marino in v samo Sarajevo se popeljeta. Andro je bil zamenjal zadnje dežurstvo s tovarišem, tako da imata pred seboj dva prosta dneva. Dva cela prosta dneva samo za-se, dva mlada, srečna, zaljubljena človeka, in zanimivo potovanje pred seboj.

On je poznal te kraje, a za Marino je bilo vse novo. Ženitovanijsko potovanje je bila samo vožnja na Androvo službeno mesto. Takrat sta potovala zaradi službenih opravkov preko Beograda, tako, da sta prišla od severa do predora. Zadnji del sta morala prevoziti celo z vozom po dolgih ovinkih in neznanih dolinah, polnih plodnega polja in zelenih goščav. Tudi danes je bil začetek potovanja dokaj romantičen. Še ko je luna dremala na nebu, ju je odpeljala urna drezina do kraja, kjer so bili pravkar raztovorili vlak. Med tovornimi vozovi se je nahajal smešen vagonček, namenjen potujočim uslužbencem. Ob vsem vagončku so tekle stopnice, napravljene iz ene same dolge deske poševnega lesa. Ko si pritelovadil na drugo visoko stopnico, si se zamogel s spretnim dvigom popeti naravnost v ozek predel. Na drugi strani so bila zopet vrata, tako da si bil zaprt kakor v škatljici. Na stropu ozke škatljice je brlela petrolejska lučka, obe dolge klopi sta bili — no, novi res nista bili. Najbolj zabavno pa je bilo, da je na tem vagončku vse nekam šklefetalo in ko se je po dolgem cviljenju, odviranju in zaviranju premaknila dolga vrsta voz, so začele veselo žvenketati šipe v majhnih okencih, škripale so osi, odskakovale deske v podu, zasilna zavora je potrkavala, lučka nemirno plapolala. Vsepovsodi je bobnelo,

cvililo, šumelo in kolesa so ropotala po tračnicah, kakor da bi zdaj in zdaj hotela skočiti s tira.

Pa mislite, da se je Marina bala? Saj je bil Andro vendar inženir, inženir pri železnici. In Andro se je čisto mirno vsedel v kot in si prižgal cigareto. Zato je tudi Marina čisto mirno sedla v drugi kot in si tudi zapalila svalčico. Malo sta pušila, malo sta dremala, prav, prav malo in ljubeznivo je Andro zaklel, če ga je le preveč nemilo ruknilo iz dremavice, največ pa sta se smejala —

Zdaj pa je udobno. Od Višegrada dalje vozijo redni vlaki z lepimi, čistimi, modernimi vozovi. Marina se je vzravnala in skozi ozke nosnice zadovoljno vsrkala ugodje elegantne okolice. Nekoliko nejevoljna je takoj nato sama pri sebi ugotovila, da ima morda nekoliko preveč zmisla za luksus. Ampak lépo se je vendarle voziti na mehkiem baržunu ob svetlih oknih, posebno če si vse to zasluži po pravici in resnici njen ljubi, ljubi, dobri mož.

Zdaj se je dvignil in odvil električno žarnico — res, zunaj se je delal dan. Lep, bel, svetel dan je vstajal iz jutranjega somraka. Prav malo meglice je bilo še v zraku in videlo se je, da se bo nad gorsko dolino z zasneženimi, visoko v breg stopajočimi gozdovi zdaj zdaj zalesketalo modro zimsko nebo.

Oba sta zrla skozi okno. Tam doli je družil Lim svoje mogočne vode, ki jih je pripeljal prav iz srca albanskih gor, z drobnejšimi valovi Dine. Železnica se je ob njenem toku spenjala počasi kvišku. Na levo in desno so tesno stali pragozdovi. Proga je bila vsekana v skalo, vsak trenotek so privozili skozi predor. Vožnja je bila prekrasna. Marina je odprla okno. Zunaj se je lesketalo solnce v dijamantni odeji svežega snega. Vzduh je bil čist, miren, pokrajina pravljичno divotna, in da ni sopihal skozi zametene gozde črni hlaпон, bi človek čakal, da bo zdaj in zdaj stopil izmed stoletnih smrek sam Repoštev, Zlatorog ali Beli jelen.

Dolino Drine so že davno zapustili. Ob drobnem potočku je plezala železnica do razvodja. V ostrem loku se je okoli v nebo kipečih gor zasukala na sever in se naslonila na južni bok Romanje planine. Kmalu je pribrzela od nekod bistra vodica, šumela, skakljala, se razprostirala in rastle — Miljačka se je pridružila progi in ji kazala pot v dolino. Vozili so zdaj polagoma a zdržema navzdol. Že se je zasvetila v solncu onstran reke prva utrdba — Žuti Bastijon je čepel na okroglem vrhu.

Še parkrat se je zasukalo kolesje — in v dolini je ležala razprostrta bajka. Od zlata je zažerelo, od marmorja je zablestelo, sto kupol, malih in velikih, se je bočilo, sto belih minaretov je kazalo naravnost v nebo.

Marina je stala ob oknu. Pod njo v strmi rebri so mrgolele hišice, neenako zidane, postavljene pošev, če je tako nanoslo, s plitvimi strehami in zamreženimi okenci. Spodaj ob obali reke so se vrstile palače, vmes je čepela raztrgana bajta. Tudi nasprotni breg je bil zazidan visoko v vrh, samo da so se turške hišice umaknile tam še više v breg.

„Andro,“ je govorila Marina in gledala z velikimi očmi, „Andro, kako je krasno.“

Andro pa je že dvigal kovčeg iznad mreže. Vozili so že preko reke — široko, plitvo, leno se je tu gibala Miljačka — okrenili so in zavozili na kolodvor.

Postrežček je pritekkel, odprl vagon, sprejel prtljago — „Andro,“ je šepetala Marina in se prijela za srce, „Andro“ — Vsa bleda in tresočča se, je omahnila na blazine. „Zdravnika, voz,“ je kričal Andro in se sklonil nad onesveščeno ženo. Dvoje solzic je bilo priteklo izpod zaprtih vek po bledem licu. „Marina,“ je prosil in rahlo božal njeno glavo, „Marina, kaj je, Marina? Potrpi, dušica, takoj pride zdravnik,“ — a Marina se je že zavedla in rahla rdečica se ji je vrnila v lice. „Samo malo vode, Andro, saj ni nič,“ je tolažila.

Prinesli so vode, Andro je odmašil kolonjsko vodo. „Saj ni nič,“ je zatrjevala Marina, „zgodaj sem vstala in dolga voznja in — res, Andro, povsem mi je že dobro, res, bila je le trenutna slabost, sama ne vem — kar pojdimo, Andro, res.“

In res je vstala in oblekla plašč in potisnila klobuček na nekoliko razmršeno glavico. Skrbno jo je dvignil Andro iz predela. Strašno je bila bleda, a delala se je pogumno. „Kar pojdimo, Andro, saj mi je že skoro čisto dobro,“ je trdila. Postrežček se je vrnil, voz je čakal, zdravnika pa ni našel. „Saj ga tudi ni treba,“ se je smehljala Marina, „meni je že prav dobro.“

A vendar, ko sta sedla v modri, nizki sarajevski avto in drčala po živahnih ulicah, se ji je delalo črno pred očmi. Andro je videl, kako je vnovič prebledela, in stiskal njeno roko: „Potrpi, Marina, takoj smo tu. Takoj boš imela toplo posteljico in mir in zdravnika.“ Hvaložno se mu je nasmehnila. A ust ni odprla. Dušilo jo je v grlu, neznan bolezni ji je vstajala v goltancu. „Jaz tepec, jaz osel,“ se je tiho obtoževal njen mož. „Ob treh sva že vstala, ona še pred menoj, da bi jaz lahko še malo poležal, in zdaj jo mučim že celih osem ur. Ali sva sploh kaj jedla? Grizljaj kruha in gnjati, trdo jajce. Menda ji vsaj to ni škodovalo?“

Pred hotelom je čakal boy, naročena soba je bila pripravljena in topla. Andro je naročil čaj in prigrizek v sobo.

A Marini je bilo slabo. Nič ni pomagala topla posteljica, in čaja ni mogla niti srkniti. Slabo ji je bilo, tako strašno slabo. Bolj bled kakor

Marina je sedel Andro ob njeni postelji in držal njeno roko. „Ne zdravnik,“ je prosila Marina, „saj bo bolje, saj čutim, da bo kmalu bolje.“

A Andro, ki ga je bičala črna skrb, je natihoma že poslal po zdravnik. „Gospod doktor,“ je prav kar naznanjal boy. Prestrašeno je pogledala Marina, a takoj nato se je nasmehnila. „Ti ljubi, ljubi, skrbni mož“ — je pelo v njenem srcu.

Doktor je poslal Andra pred vrata. Ko ga je zopet poklical, se je smejal. „Pa to bi si bil lahko mislil,“ je govoril Andro in se bil po čelu ter se tudi smejal. „Strašno sem neumna,“ se je obtoževala Marina in nič več ni bila bleda, ampak vsa rdeča. „Od sreče,“ je rekel doktor. „Ne, od sramote,“ je ugovarjala ona, „od sramote in sramu, da ima ta mož tako strašno neumno ženo.“

„Želim, da bo čvrst dečko,“ je rekel doktor, ko se je poslavljal in stiskal hvaležno roke, „čvrst kakor oče in lep kakor mama.“

Tako je menda rekel vedno v takih slučajih. Bilo je res prav banalno. A vsakemu se je še v istem položaju dobro zdelo, in Bog se usmili, dobro se je zdelo tudi Andru in Marini.

Po obedu sta brodira po ulicah. Puške seveda nista kupovala. „Kaj pa misliš, Andro? Kako pa bom zdaj na lov hodila? Prvič, drugič, tretjič, četrtič in sploh,“ je naštevala Marina in on jo je smehljaje gledal, pritrjeval in stiskal njeno laket v mehkem, rjavem divetinu na svojo zimsko suknjo.

„Prav za prav,“ je ugotavljal zadovoljno sam pri sebi in se veselil njenega mehkega profila, „prav za prav je postala Marina zelo lepa.“ Res je bila lepa. Marsikateri pogled, in ne le moški, je objel njeno elegantno pojavo. Rjava, puhasta kožuhovina kune zlatice je krasno pristojala njeni zamolklo beli polti. Kune je bil ustrelil lani Andro sam. Letos preži na vidro. To bo kožušček zanj. Škoda, da Marina ne bo hodila ž njim na prežo. „Poslušaj“, ji je rekel, „pa s palico bi vendar lahko hodila z menoj na lov.“ „S palico, kako pa s palico?“ se je čudila Marina. „Nu, tako, da boš ti hodila z mano, jaz bom pa streljal. Če ti bo preveč naporno, pa me boš kje počakala. Marina, res, vsaj palico si kupiva. Fino, močno, z zakrivljenim ročajem in železno ostjo na koncu. Pojdi, Marina,“ je dejal, in ker sta šetalā ravno po Ferhadiji, kjer je bila velika trgovina z zaželjeno robo, je stopil vanjo. „Ljubček,“ si je mislila Marina in stopila za njim.

Ko sta imela palico, sta začela blazno nakupovati. Marini se je zahtevalo finega platna in flanele, tenkih čipk in drobnih svilenih trakcev, mehke volne in prozornih tetra-tkanin. Nekje v izložbi velike knjigarne sta iztaknila z vabečimi slikami opremljeno knjigo, ki naj bi pomagala, sestaviti iz vseh teh drobnarij balo za najmlajšega Pavloviča.

Posebno čarobno so bile urejene izložbe z igračkami, saj je bilo pred Božičem. Andro jih je ogledoval z otroškim zanimanjem. „Pro-

sim te, Andro," se je smeje jezila Marina, ko je po sili hotel kupiti ogromnega belega medveda, „prosim te, saj do drugega božiča bo že čisto črn.“ Tedaj ji je pogledal v oči. Da, najlepše na Marini pa so le bile njene oči. Ne modre, ne črne, ampak sive in rjave, svetle in velike, mehke in neizmerno tople. Ljuba, zlata Marina. Moja pametna Marina. Seveda, medvedka ne bomo kupili.

Amkak v listnici je še toliko denarja. Saj puške so drage in Andro je hotel kupiti najfinejšo puško.

„Spravimo ga, Andro, saj ga bomo rabili,“ je svetovala Marina. A njemu je danes bila zapravljljiva žila.

Tako sta zaporedoma obiskala najlepše „dučane“ v elegantni ulici Kralja Petra in tu kupila lično torbico z bosanskimi vezeninami, tam z zlatom pretkan šal iz bele svile, kupon baržuna za domačo haljo. „Krasno ti bo stala ta vodeno-modra barva, Marina,“ je zatrjeval njen lahkomiselni soprog.

Ko sta zopet enkrat stopila na cesto, se je zagledala Marina v na nasprotni strani viseči plakat. „Andro,“ je vzkliknila in ga potegnila za roko tako močno, da so ji skoro zdrknili paketi, „Andro, ljubljanska opera gostuje —“

In res, tam je bilo natiskano črno na belem, da pojejo danes Ljubljanačani „Bohème“. „Andro“ — „Seveda pojdemo v gledališče,“ se je smejal, „seveda pojdemo, ko pojejo tvoji Ljubljanačani. Res sem radoveden —“

„Videl boš, slišal, Andro — Ampak v gledališče grem samo, samo tedaj grem, Andro, če zdajle nehava kupovati —“

„Pa nehajva,“ je pritrtil, izvlekel listnico, jo odprl za ozko špranjo in z zvijačnimi očmi povabil Marino, naj pokuka vanjo. Res se je tamkaj stiskalo še par debelih jurjev. „Nak, kako si ti bogat —“ se je lokavo čudila. — A on ji je zaklopil listnico pred nosom in rekel važno: „Pa ne za tebe, nehvaležnica. Vse to-le bo za ‚njega‘.“

In složno, roko v roki, vsa sveža od zimskega zraka in zadovoljstva sta se po že davno razsvetljenih ulicah vrnila v „Evropo“.

Večer je bil razkošen. Ob njeni strani Andro, slok in visok, na odru njena opera in jen domači jezik. „Poslušaj,“ jo je dražil Andro, „tvoja Mimi ima neokusno toaletto.“ „Pa poslušaj, kako poje. Dražestno igra.“ „Nu, da,“ je priznal malomarno in jo postrani pogledal. Pa se ni nič jezila. Ah, topila se je v blaženstvu. Življenje, ljubo življenje, kako neizmerno lepo si —

In še ni bilo kraja vseh krasot. Kako prisrčno je bilo po gledališču ob intimni luči pri večerji v domačem hotelu. Pri sosednji mizi so govorili angleški. Med mnogimi gospodi ena sama stara, a živahna dama z belimi lasmi. Marino je otroško veselilo, da jih je razumela, če bi hotela poslušati. Andro je bil bolj Francoz. Kot mlad gimnazijec

je prišel v Francijo, ko se je s svojci umikal preko Albanije pred sovražnikom, in tudi po končani zmagoviti vojni je ostal v gostoljubni deželi, da izvrši tam tehnične študije.

Dvorana je bila polna, milje mednarodno z močno južnim in vzhodnim poudarkom. Andro in Marina sta bila povečerjala. Natakak je zdaj prinesel črno kavo, dišečo, gosto, vročo v zlatobelih findžanih.

Ugodno se je naslonila Marina v mehki stol in si prižgala cigareto. Življenje, kako si lepo —

Mehko ji je položil Andro roko na komolec. „Marina?“ — Brž je poteptala žarečo svalčico v pepelnik. „Pušiti prepovedano,“ je bil za bičal doktor. Z Bogom, ljube cigarete. In naročila sta oranže.

Pa življenje je bilo vendarle lepo. Vsak dan je bilo lepše.

(Dalje prih.)

EMA DEISINGERJEVA:

Za solncem.

(Konec.)

Kakor reka, ki ve, da mora nekje zarezati strugo za svoj tek, tako vre v velikanskih in strašnih trenutkih trpljenje iz razbolene človekove duše in išče za svoj tek najgloblje človekovo osebnost.

Živi duh trepeta —, globlje in globlje struje bolest, dokler se ne dvigne tvoj krik kot en sam silen zubelj iz pramolčanja globlin zatonulih vekov.

V tej posvelličkajoči grozi ti bo morda razumljiva beseda: človek.

V tistih kratkih presledkih, ko se v bledem snu potopi muka poslednje prošnje, v tistih kratkih presledkih naj vsi boječi utripi srca zajamejo življenje v eno samo veličastno podobo.

V tistih kratkih presledkih poj, življenje, poj pesem največjih upov, da ob njihovi topli luči vzcvete smehljaj tudi na onih trdih rožah, ki ne odpro, kakor druge rože, svojega kelih v jutranji rosi.

Miljonbarvna harmonija. Na severnem obzorju festival zvezd. Nepristano se ponavljajoča, a vedno nova melodija žive ljubezni pozvanja skozi hlad prostranstva do sten človeških duš, ogrevajoč jih, da jim v beli mesečni tišini zimske noči znova zažari ugašajoči pogled.

Skozi rešetkasto prestiralo čustev čujem valovanje in šumenje daljnih velikih plamenov, ki so se borili v človeku, da prevladajo pravadni večni kaos v njegovi notranjosti in ga dvignejo k najvišjemu Credo življenja.

Ogrnila sem plašč in stopila v blagodejno tišino popolne sproščenosti.

Na večni uri je odbil čas.

Ptice krilijo v svoje domove.

Zasenčila sem z dlanjo oči; videla sem, kako je drobna ptičica zakrilila s perutmi in se zgrudila onemogla na tla. Upogibala je drobno glavico in trepetajoč od neme groze odpirala in zapirala očesca.

Osamljena, zapuščena — — — Njen vzdih ne more predreti zemlje, njeno neutešeno hrepenenje po neznanem domu ne izžgati njenih prsi. O daljava, sinje daljave se ne tičejo več nje.

Stopila sem bliže. Z mislijo sem hotela razbrati ves njen pogled, pogled poln odpovedi, pogled v strašno praznoto, praznoto brez dimenzij. Kdor ga je umel, ve, da tudi solnce ne more rešiti več, kar je ugasnilo v njej.

Nad mano pa nova jata ptic vselo krili v neznan domove.

O čudovito lep sen je življenje!

Vsakdo gre svojo pot. Kakor prijazna in gostoljubna senca plahulajo temne misli sredi med rožami spominov. Nekje v nas pa dogorevajo sveče sanj.

Ubrala sem urneje svoje korake k solncu, kajti domislila sem se, kako daljna in globoka mora biti noč, ko dogori poslednja sveča.

Kakor slutnje smrti beže čez cesto tihe sence; jaz pa sem s svelim ognjem ljubezni poljubila tudi to bledo tihoto, da odpade ivje osamelosti z mojih bledih lic. Z žarki lastnega solnca v duši hočem ukresati iskre za pot skozi podzemске temine, da bi videla najtajnejša znamenja lepote tudi tedaj, kadar mi opešajo trudne telesne oči.

Skozi srebrn somrak globin gre moja pot v azur ...

Mogočna debela ljubijo samoto. Ko se solnce v vsej svoji veličasti bliža zatonu, pa pošumevajo njihove veje pretajno pesem pravljčnih gradov ...

Še ptički po drevju so zavzeti od prečudnega hrepenenja, da v gladkih in ubranih glasovih proslavljajo svoj kratki dan.

V objemu samote zore moje misli. Preveč ostro sem uprla vanjo svoje oko, da bi se razvozlale vse podobne skrivnosti. Preblizu je bilo moje uho melodiji, izlivajoči se v mir in pokoj dneva.

S prisiljenim nasmehom sem vprašala, kdaj bo moja duša v svoji samotni žalosti kot ena sama velika ravan, razprostrta pred obličjem solnca.

Visoko v arktičnem jutru je pisana moja radost.

V skrajni samoti med nebom in zemljo pa visi moj lampijonček, kadar se ob nevihtah povračam kot zmagovalka v še globljo samoto.

VERA ALBRECHTOVA:

Mrtvi prijateljici.

Odperta tvoja okna noč in dan
strmē samotna v množico ljudi.
Vse svojo naglo pot naprej drvi:
— glušeči zvoki radija, tramvaja,
nič se ni ustavilo, nič onemelo,
ko tebe, Dana, več za njimi ni...
Za temi okni, kakor prejšne dni,
obiščem tebe jaz vsikdar,
ko me popelje mimo moja pot.
Zdaj je vse tiho, tiho. O, Gospod,
še bolečine več ni, ne trpljenja —
le dvoje praznih oken v svet strmi.
In vendar moja misel, ta ne jenja,
da bi ne poiskala te. Na zofi,
k bolniški postelji zdaj bega plašna
nalahno prav, da te ne vzdrami
še srca mojega utrip drhteč...
— — O groza, ko prešine me v omami,
v bežeči množici zavest prestrašna:
Zaman jo iščeš, bedna, ni je več! —

FREDERIK BOUTET (prev. IVAN VOUK):

Obletnica.

Odbila je sedma. V kuhinji je služkinja nadzorovala pečenje piščanca. V obednici je Matilda razmeščala cvetice na pogrjnjeni mizi. Bilo je pogrjneno samo za dvojico. Pečeni piščanec in cvetice so bile donesek k praznovanju pete obletnice, odkar se je Matilda poročila z arhitektom Lebrazierom.

Ta mala slavnost se na enak način ponavlja vsako leto in Lebrazier bi jo bil z nevoljo pogrešal. Kakor vsako leto vstopi tudi letos v sobo, obilen, svečanosten, bledega obraza in obrvit, kakor je pač moda; lasje, ki so že bolj redki ob sencih, so dolgi in nazaj počesani, zakaj tako jih nosijo umetniki. Delal se bo, kakor da ne ve nič o današnji obletnici, nato se bo nekoliko zdrznil od začudenja, dvignil svoje velike obrvi, ki so črne in košate kakor brki, nato poreče s prizanesljivim nasmeškom: „Ah, da... obletnica najine poroke... zljubilo se ti je proslave... otročje zares... No, končno pa je namen dober.“

Svečanosten, kakor je bil vedno, ljubezniv, kar je bil redkokdaj, pritisne rahel poljub na Matildovo lice. Ne prinese ji nič v dar, zakaj resni možje, kakor je on, ne morejo misliti na take malenkosti, pa bo

sedel k mizi. Pojedla bosta piščanca, izpraznila pol steklenice šumečega vina in pustila pol kozarca za služkinjo, nato izpijeta še malo likerja. S prizanesljivostjo, ki jo kažemo napram otroku, jo Lebrazier povabi v kinematograf. Ob povratku bo, če je treba, tudi galanten.

Med razmeščanjem cvetlic je Matilda razmišljala o tem sporedu s tako razdraženim živci, da ji je hotelo biti kar slabo.

Bila je to mlada, suha, ne prelepa gospa, toda privlačna zaradi svojih velikih sivih oči in svojega skoraj boječega kretanja.

Končala je. Miza je bila okrašena in Matilda je gledala svoje delo s komaj zatajevano jezo.

S kakšnim veseljem bi bila pripravljala vse to za moža, ki bi ga imela rada... Zakaj je vzela — Lebraziera? — se je vpraševala z obžalovanjem. — Privolila je v ta zakon, ker ni ljubila nikogar, ker je Lebrazier ugajal njenim sorodnikom in ker je v naših časih tako težko najti moža za gospodično brez dote. Ni pa pomislila, kakšno bo njeno življenje ob boku moža, ki ga je jemala s tako ravnodušnostjo.

Sicer pa je bilo njuno življenje precej klaverno. Lebrazier je bil poln upanja in prepričan, da prekaša v svoji stroki vse svoje tovariše. Njegov zaslužek ni bil obilen, razen tega pa je bil pretirano skop za vse, kar se ni tikalo njegovih osebnih želj in razvad. Smatrajoč sebe za zapostavljenega, je postajal vedno bolj siten in pri svojih neprestanih tožbah je uporabljal napram ženi nevljudne besede:

„Ne maram ti ničesar očitati, toda mož, kakršen sem jaz, bi bil z lahkoto dobil bogato ženo... Kdor je tako nesebičen, kakor sem jaz, je bedast... Velike reči bi bil dosegel, če bi mi bila žena prinesla denar in zveze...“

Takim tolažbam je navadno sledil sovražen molk. Mirno in navidezno vdano je Matilda poslušala in dvignila oči s kroznika ali od dela... Toda skrivaj je opazovala moža... Vse na njem jo je jezilo, ji bilo zoprno. Opazila pa je, da je ugodila nekemu perverznemu občutku, da bi pojačila v sebi tiho sovraštvo. Želja po maščevanju se je v njej neprestano razvijala, zadobivala vedno jasnejšo obliko in postala včasih nepremagljiva potreba, da je morala iti iz sobe, sicer bi bila vzrojila.

Matilda, ki je ravnokar porazmestila cvetlice po mizi, se je nena doma zdrknila... Zaslišala je vtikanje ključa v ključavnico, nato težak korak; vrata v obednico so se odprla.

Lebrazier je vstopil po svoji navadi s svečanim in dostojanstvenim korakom, toda njegovo obličje je izražalo neko nenavadno razburjenje, ki ga ni Matilda na njem nikoli videla.

Pogledal je na mizo, videl cvetlice, dvignil obrvi in pričel... — „Aha, da, obletnica...“ toda prekinil se je, ker se ni mogel več zatajevati.

„Imam končno naročilo od vlade,“ je vzkliknil ponosno. „Končno so mi izkazali pravico... Sreča se mi je nasmehnila... Na stotisoče

zaslužka v bodočnosti... In gotovo pride tudi odlikovanje... Skratka: uspeh za uspehom.. Končno so mi izkazali pravico.. Sreča je moja..“

Govoril je „moja“ serča, ne „naša“ sreča... Ta malenkostna okolnost je Matildo zadela kakor udarec s pestjo... Lebrazier pred njo, prevzet od slavohlepja, zmagoslaven, s svojo blede poltjo, s svojimi velikimi očmi... s svojimi okroglimi in polnimi lici...

Matilda se mu je približala.

„Ah! sreča se ti je nasmehnila!...“ V trenutku je dvignila laket, spustila svojo majhno roko na tolsto moževo lice in, po svojem močnem zaletu odbita, se odmaknila.

„Končno!“... — je rekla zmagoslavno. „Tako silno sem si tega želela!“

Lebrazier je obstal, kakor da bi treščilo vanj.

„Kaj naj to pomeni?“ je rekel in se prijel za udarjeno lice.

„Kaj to pomeni?!“... „Pomeni, da grem od tebe,“ je upila Matilda. „Tvoja sreča je dosežena in jaz grem! Ne morem več prenašati!... Pravico so ti izkazali?... Da!... Torej tudi jaz sem ti jo izkazala, pravico!... Lahko noč; le jej si svoje pišče!...“

Usmerila je korak proti vratom. Mož se je pognal za njo in jo pridržal. V svojem razburjenju ni Matilda prej občutila strahu. Občutila pa ga je v tistem hipu. Ali jo mož sedaj ubije? Toda pred seboj je videla obličje, kakršnega ni še videla na njem. Bilo je to začudeno, razočarano obličje, kakor obličje nekoga, ki ne razume, kaj se godi okrog njega.

„Matilda“ je upil. „Kaj sem ti vendar naredil? Nočem, da greš Tvoj Ludovik sem... Ubožica, razburila si se in ti je prevzelo živce... Povedal sem ti o svoji sreči brez obzira, nenadoma, in to te je pretreslo... Ti, tako dobra, pa si me oklofutala... Bil je to samo izbruh hipne besnosti... Pomiri se, draga. Videla boš, kako bova srečna... vse tvoje želje izpolnim... tako srečna bova oba...“

Matilda bi ne bila mogla povedati, ali je bil on iskren, ko je govoril, da je bil to samo nenadni izbruh živcev. Toda njegov strah, da bi jo izgubil, je bil iskren. Imel jo je rad, o tem je bila zdaj uverjena. In življenje po sreči, ki ju je doletela, ob strani moža, o katerem je sedaj vedela, kako ga mora obvladati, se ji je zdelo mogoče, celo prijetno.

„Pojdiva, dragica, sediva za mizo. Jejva piščanca, pijva šampanjca. Povedal ti bom vse natančno. Napravila si bova načrt za bodočnost... To bo prava obletnica današnjaja!...“

Ni bil več dostojanstven in molčeč... Nasmehek dobričine mu je razsvetljeval obličje.

Matilda se je večkrat ozrla na široko lice svojega moža, kjer so se poznali rdeči znaki njenih petih prstov, pa je pomislila:

„Zakaj ga nisem že prej oklofutala?!!“

Pisateljev temperament in njegovo delo.

Poleg pisateljve nadarjenosti, ki je lahko mala, srednja, velika ali pa zelo velika, je važen tudi njegov temperament. Temperament daje delu posebnost, karakteristiko. Ako pozorno čitamo leposlovna dela, zapazimo hitro, da ima vsak pisatelj svoj posebni način izraževanja in da v vsaki njegovi knjigi veje isti duh, isto razpoloženje. In če si tudi pisatelj še tako prizadeva, da bo v vsakem svojem delu drugačen, vendar povsod sili na dan njegov temperament, ki je njegov individualni pečat.

Tako imamo najrazličnejše vrste pisateljev: vesele in melanholične; ironične in potrpežljive; mehke in strastne; humoristične in pesimistične. Pravimo, da ima vsak pisatelj svoj posebni nazor o življenju, ali pa bolj po domače rečeno: vsak pisatelj gleda s svojimi očmi na življenje in svet. Vendar oči, ki gledajo v pisani svet, niso prave oči. Te mu samo fotografirajo zunanost in to s filmsko hitrostjo. Šele ko je sam in ko začne pregledovati filmirane vtise, jih pogleda s svojimi notranjimi očmi. Te notranje oči so nekakšna očala, ki dajejo vsaki fotografiji posebnost pisateljvega temperamenta.

Vzemimo za primer ta-le slučaj: Nekdo je vzel kokoš. Vsakdanji ljudje bi se najbolj zanimali: kdo je ukradel kokoš; komu je bila ukradena in kdaj je izginila. Moj Bog, to tudi ni tako strašen zločin, če kdo poje tujo kokoško. Je bil že lačen. Tak navaden dogodek je neznaten v življenju vsakdanjih ljudi in v tej zadevi so zainteresovani samo: oškodovanec, tat, kokoška in varnostna oblast. Čist drugačen je pa ta-le prizorček iz vsakdanjosti v očalih pisateljevih.

Humorist bi napisal hudomušno in dobrodušno komično storijo o izgubljeni kokoški; melanholik bi objokoval pokvarjenost ljudi, strastni pisatelj bi ognjevit dokazoval posledice pregrešnega prestopka; pesimist bi modroval globoko in temno o pogubljenju človeštva; realist bi samo hladnokrvno za beležil dogodivščine brez sentimentalnih in filozofskih premišljevanj; naturalist bi dokazoval teorijo o nasledstvu zločima, psihološki pisatelj bi zopet slikal samo duševno stanje, bodisi tatu ali pa oškodovanca; kak kriminalističen pisatelj bi napravil iz te neznatne zgodbe cel detektivski roman, a kak fantast pravo avanturo.

Ako pisatelj preveč pusti, da se pretaka po njegovih delih njegov temperament, izgube njegova dela umetniško vrednost. Največi umetnik-pisatelj je Dostojevski in vsa kritika priznava njegovo mojstrsko sposobnost romanopisca. On je ustvaril žive ljudi, ki žive svoje resnično življenje, a ne umetno, nenaravno. Ravnotako je velik Tolstoj v romanu: „Vojna in mir“, pa tudi v „Ani Karenini“. Pravi romanopisec nima drugih zakonov kakor prost polet svoje genijalnosti. Slavni so tudi angleški romani, a francoski roman je lepo zaokrožen, prijeten, duhovit in preveč intelektualen. Nemci mnogo pišejo, njihovi romani se ravno pri nas najbolj čitajo. Četudi so ti romani zanimivi, napeti — se to še ne pravi, da so njihovi pisatelji veliki umetniki. Prvi pisatelj vsakega naroda so vzgojili čitatelje. Prvi francoski romani so bili posvečeni samo ženam, katerim so jih čitali njihovi kavalirji. To je bila neka vrsta dvorjenja. Ko so pa začele čitati široke narodne mase, je roman

dobil drugo obeležje. Pisatelj, ki je najbolj odgovarjal po svojem temperamentu duševnosti čitateljev, je bil velik. In zato so pisatelji v 19. veku plezali po lestvici javnega okusa gor in dol in marsikateri izmed njih je kaj hitro izgubil iz repertoarja.

Tudi naši slovenski pisatelji so mnogoštevilni. Pri njih se jasno občutijo poteze njihovih temperamentov. Kritika nam jih pokazuje od vseh strani.

V srbohrvatskem delu jugoslovenske književnosti nimamo velikih pisateljev-umetnikov, ali pri vseh romanopiscih skoraj vidimo tako jasno žig njih temperamenta.

Ako ne čitamo romanov samo iz dolgočasja ali pa za zabavo, so nam romani lahko zelo dobra šola za širjenje naših vidikov o umetnosti, pisateljevi posebnosti, o njegovih pogledih, razmišljanjih, o njegovih junakih, o njegovem jeziku in njegovem slogu. Tako razvijamo v sebi kritični duh in lahko precenimo, kaj je pisatelj želel doseči in v koliko je tudi dosegel svojo namero. Po romanu spoznavamo ljudi, posamezne ali v skupinah. V romanu srečavamo razna stoletja z njihovimi vrednostmi in napakami. Roman je živa zgodovina posameznega človeka, ki se nam prikazuje v razsvetljavi pisateljevega temperamenta. Da nam je pa všeč bolj ta in ta pisatelj, je zato, ker je on udaril na struno, ki najbolj odgovarja struni našega temperamenta. Dobra okusa ne moremo meriti ne na metre, ne na kilograme, dober okus nam je prirojen, ali si ga pridobimo s samoizobrazbo. Šola prebudi samo od mene!... Saj te ljubim, rad te imam, ti, moja mala... Saj veš... zmisel za lepo, dopolnimo ga pa sami. „Lepo“ je v šolski sobi šablona, pod našim osebnim pogledom pa pester in kompliciran mozaik.

LEA FATURJEVA:

Izseljenčeva žena - opora domovine.

Zalostno je dejstvo, da je tretji rod naših izseljencev izgubljen za staro domovino. Prvi rod se mora priučiti jezika dežele, v kateri prebiva, drugi rod sliši še štarše, govori ali razume vsaj slovensko, tretji rod ne pozna več jezika svojih dedov. Dogaja se pa tudi, in sicer pogostoma, da se potujči že drugi rod. Vse javno življenje je v drugem jeziku, ostaja samo domače. Moža večinoma ni doma, v hiši je samo še mati, če ni tudi ona zaposlena izven doma. Slovenski listi v Ameriki so spoznali nevarnost raznarodovanja in so uvedli dopisovanje s slovenskimi otroki in angleške članke za slovenske otroke, ki ne znajo slovenskega. V takih člankih seznanjajo ameriške mlade Slovence z zgodovino njih naroda, s staro domovino. Slovenske pesmi in povesti prevajajo na angleško. Mnogo malih dopisnikov izjavlja, da so Slovenci, pa odgovarjajo angleško, drugi se pohvalijo, da jih je učila mati slovenščine in to kljub obilnemu delu, ki ga ima vsaka ameriška gospodinja, ako ne sedi ravno na dolarjih. Taka žena je prava čuvarica narodnih svetinj, je vredna naslednica svojih mater. Samo žena nam je ohranila zaklad jezika, stare priče in navade. Da se nismo popolnoma izgubili v tisočletnem boju z drugimi narodi, je zasluga naših babic. Samo od matere zajemlje otrok prva leta svojega življenja, kar nam

je pravila mati, nam ostane neizbrisno v spominu. Poglejmo v hiše, kjer je žena Nemka ali Italijanka: ne nauči se moževega jezika, ena tujka je že kakor cela kolonija. Zakaj ne tako Slovenka? „Okleni se predrage domovine“, pravi pesnik, „tu ima korenino tvoja moč, v tujem svetu stal boš sam kot slabi trs, ki lomi ga vihar.“

Domači jezik je močna vez s staro domovino, ki pogreša vsakega izgubljenega otroka. Izseljeniška žena, in če je še tako preprosta, je del našega telesa, je naša sestra, naša opora. Koderkoli — v Južni ali v Severni Ameriki, v Avstraliji ali v Egiptu, na Francoskem in na Nemškem — vedite, da vas spremlja povsod „materin objem in blagoslov“.

Ostanite torej, sestre, zveste svoji stari domovini, zveste same sebi. Naš spomin in misel na vas naj vam bo opora v velikih nevarnostih življenja, vaša zvestoba pa bo nam opora in moč. Vse in vsakega ljubi domovina.

ANGELA VODETOVA:

O celibatu učiteljic in uradnic.

Gospodarski razvoj je prisilil najprej delavsko, a pozneje tudi meščansko ženo, da si je iskala zaslužka izven doma. Dočim je delavka lažje našla delo, ker so jo kot nekvalificirano in zato cenejšo delovno moč često celo raje sprejemali kot moške, je morala žena iz meščanskih slojev šele misliti na pridobitev potrebnega znanja, ki naj jo vsposobi za primerno službo. Pri tem pa je zadela na kopicovir, predsodkov in omalovaževanja. Zato si je morala šele priboriti možnost poklicne izobrazbe, kot so jo deležni moški, ter s tem kvalifikacijo za udejstvovanje v poklicu, torej možnost zaslužka. Da bi imele v tem boju, ki je zahteval mnogo vztrajnosti in energije, čim več uspeha, so se žene zbirale v lastne organizacije, ki tvorijo danes močno internacionalno udruženje s smotrom, da zagotove ženam vseh narodov polno državljansko samostojnost, torej enakopravnost moža in žene v socialnem, zakonodajnem in gospodarskem oziru. Ta smoter se polagoma uresničuje, v nekaterih državah bolj počasi, v nekaterih hitreje. Žena si je priborila dostop v poklice, v večini kulturnih držav tudi v vse javne korporacije. Vsled udejstvovanja v službi in v javnem življenju se žena sicer ni mogla več posvečati izključno le domu in družini, toda na drugi strani je nedvomno mnogo pridobila: njena osebnost se je začela probujati, z gospodarsko neodvisnostjo je prenehala biti sužnja moža, zakon ni več zavarovalna institucija za življenje, temveč to, kar mora biti po svojem bistvu: sožitje dveh ljudi na podlagi spolne harmonije in medsebojnega spoštovanja. Poklic je obogatil in spolnil tudi duševno življenje žene, tako da ona, ki ostane iz kateregakoli vzroka brez družine, ne občuti one osamelosti, ki bi ji jo prineslo brezdelje.

Resnica je, da mora pri današnji obliki gospodinjstva kljub tehničnemu napredku skoro vsaka poročena žena, ki je zaposlena v službi, opravljati dvojno delo. Vsled tega se je pojavilo vprašanje, ki je v mnogih slučajih že dvom: ali je žena dorasla tej dvojni nalogi, ali ji zadoščajo njene fizične in duševne moči? Konkurenčni boj za delo in plačilo ter naraščajoča brezposelnost povzročata, da stopa ta problem čim dalje bolj v ospredje ter postaja predmet resnih razmotrivanj. Povsod se mnogo razpravlja o tem vprašanju in to ne le v feminističnih, temveč tudi v političnih krogih, zlasti v onih državah, kjer je kriza brezposelnosti na višku. Da je ta problem tudi pri nas zelo aktualen, priča živahna in številna udeležba na anketi v „Slov. Narodu“: Za celibat uradnic ali pro-ti. Poleg javne in privatne uradnice zadeva polemika zlasti poročeno učiteljico, ki je bila v mnogih člankih predmet debate ter parkrat prav neokusnih napadov. („Noseča učiteljica pohujšuje otroke v šoli“ itd.) Mnogo glasov ne samo iz moških, ampak tudi iz ženskih vrst trdi, da poročena žena ne spada v službo, kajti njen delokrog je v gospodinjstvu in materinstvu. Nič ne pomaga, da jim nasprotniki pokazujejo na potrebo ženinega udejstvovanja v službi kot na gospodarsko nujnost, ki jo je prinesel razvoj. Po večini so to reakcionarci, ki ne morejo svoje okostenele miselnosti spraviti v sklad s splošnim napredkom, ki je zajel tudi ženo, jo prebudil in ji pokazal poklic in udejstvovanje izven domačega ognjišča kot novo vrednoto — materijelno in duhovno — ter dal s tem družinskemu življenju oziroma zakonu novo obliko. Argumenti, ki jih navajajo zagovorniki celibata, so po večini vedno isti. Najpogostejša je trditev: dvema gospodarjema ni mogoče služiti; kjer je žena v službi, trpi dom ali pa služba, ali pa oboje. Res je, da je marsikaka žena površna v službi in doma. Toda vzrok je navadno v njeni bitnosti, v njenem temperamentu in sigurno bi bila ravno taka, če bi opravljala samo poklic gospodinje. Vemo, da je mnogo gospodinj, ki imajo doma vzoren red in so kljub temu tudi dobre in vestne uradnice, morda še boljše kot bi bile kot samške, ker ima njih delo poglobljen smoter. Večkrat imajo te žene še čas in sposobnost, da se udeležujejo v društvih in organizacijah. Nasprotno pa najdemo često ženo, ki je samo gospodinja, pa ima kljub temu zanemarjen dom in slabo vzgojene otroke. Naposled pa, saj se tudi vsi moški ne posvečajo izključno le svoji službi. Koliko jih je, ki se udeležujejo v društvih, kot literatje, umetniki i. t. d. Delokrog posameznika je pač odvisen od njegove zmožnosti in to velja za žensko istotako kot za moškega. Zato naj pri nameščenju odloča edino le sposobnost za žensko in za moško delovno moč, absolutno naj se pa opuste vsi oziri — a tudi vsa protekcija iz sorodniških in družabnih ozirrov, ki nedvomno bolj bije v obraz pravičnosti kot pa nameščenje poročene žene, ki služi iz potrebe.

Poročenim nameščenkam, posebno pa učiteljicam, se zlasti očitajo porodniški dopusti. V zagovor teh naj navedem nekaj izvajanj iz ankete: „Povprečno število otrok znaša danes v srednjih slojih 3—5. Torej 5 dopustov v 30 letni dobi. To je res strašno! Ali pa ni tudi država zainteresirana na porodih? Kam bi pa prišel narod brez porodov? Drugi narodi plačujejo celo premije za porode. Mi pa zahtevamo celibat! Mislim, da ta dva meseca dopusta na vsako dete si je mati že zaslužila za narod in za domovino.“ (Danica.) Dr. A. L. pa še manj obremenjuje delodajalca z ozirom na porodniški dopust: „Mislim, da bo država (ali drugi delodajalec javnega značaja) ženi, ki ji služi leta in leta, lahko dovolila ob porodu primeren plačan dopust. Če pa tega ne zmore, naj odredi za čas poroda obvezen dopust z znižanimi prejemki, ali celo brez prejemkov, ne uvaja pa naj celibata. Oni dami, ki se zgraža nad puhujanjem gravidne žene v šoli, samo svetujem, naj uči svoje otroke spoštovanja do materinstva, pa ne bo puhujanja.“

Mnogi so tudi v skrbih glede vzgoje otrok onih mater, ki so zaposlene po službah. To je nedvomno najresnejši pomislek, zlasti glede dojenčkov. Tu vsekako trpita mati in otrok, a še slabše bi bilo, če bi trpela pomanjkanje. Toda tudi v tem oziru si zlasti učiteljice lahko primerno uredi. V nekaterih državah imajo že prav dobro urejeno skrbstvo za male otroke zaposlenih mater, ki se bo v doglednem času nedvomno spopolnilo in po potrebi razširilo. Pri nas so za enkrat otroci odsotnih mater izročeni varstvu služkinj, nad čemer se nekateri posebno zgražajo. Toda tudi to ni tako grozno, saj je naposled tudi služkinja človek in često prekaša njena prirodna inteligenca razsodnost marsikake poročene žene, ki jo je premoženje dvignilo v položaj ugledne soproge in matere. In v takih slučajih so otroci navadno še bolj prepuščeni služinčadi kot pri uslužbenih materah.

Zelo pogosta je tudi trditev, da ni prostora, oziroma zaposlitve niti za vse moške, kam-li za poročene žene. V vsaki družbi bi smel zaslužiti samo eden, da bi se zaslužek pravilno razdelil. Ta pomislek ni nov, marveč se je uveljavljal že v dobi cehov in se sedaj uveljavlja v Ameriki z ozirom na omejitev priseljencev. Racijoniranje dela je pač najstarejše sredstvo za omejitev brezposelnosti, toda ravno to sredstvo ne izboljšuje položaja. Položaj more izboljšati samo preureditev gospodarskega procesa. Po nekaterih državah že skušajo z reformami v tej smeri urediti tudi smotreno delitev dela. V Ameriki se bavijo poleg raznih reformnih načrtov tudi s tem, da bi po Fordovem načelu omejili delovni čas posameznika. Petdnevni teden ni v Ameriki več utopija. V Franciji so uvedli v več slučajih štiriurni delovnik, ki naj omogoči tudi materam poklicno delo, ne da bi pri tem zanemarjale svoje otroke.

Odpust poročenih žen iz služb bi res morda momentano nekoliko omilil brezposelnost, toda to bi bilo le v posameznih slučajih in lokalno.

Poudarjati je treba vedno, da brezposelnost ni nastala vsled zaposlitve žen v poklicnem delu, temveč je le posledica slabe politike ter se vsled tega tudi ne more omejiti, še manj pa odpraviti z izključitvijo žene od dela. Vsem, ki v svoji zmotni presoji pripisujejo krivdo brezposelnosti poročeni uslužbenki, odgovarja v anketi člankar pod šifro Z., ki nasvetuje sledeče:

„Plačajte može tako, da bodo lahko preživljali sebe in družino, uredite družbo po načelu enake delitve dela in jela, . . . zaposlite vse postopače v tej ali oni izdaji, da bo proizvodnja gmotnih dobrin večja, vrzite med staro šaro okostenelo ogrodje prosvetnega aparata in postavite sistem šolstva na moderno podlago psihoanalitičnih preizkušenj, da odpade za naše razmere odločno previsoko število absolventov raznih šol, ki niso ne pravi intelektualci ne ročni delavci, spravite število duševnih delavcev v sklad s povpraševanjem po njih, pomnožite strokovne šole na račun kovačnic z razno teoretično navlako nagačenih glav, odprite našemu inteligentu s primerno izobrazbo in smotreno izseljeniško politiko pot v širni svet, da si duševni proletarijat ne bo podajal po raznih državnih uradih in privatnih podjetjih kljuk in moledoval za skromni zaslužek, raztepite na vse štiri vetrove armado onih, ki samo konsumirajo, ne da bi kaj producirali, da se vrne ta plus v življenjskih sredstvih tja, kjer je zdaj minus, potem pa lopnite po socialnem komarju in zapodite iz državnih in privatnih služb vse omožene uradnice. Sicer bi jih pa itak ne bilo treba poditi, ker bi šle rade same, vsaj ogromna večina . . .“

Zahtevati celibat od žene, ki jo materijalna ali pa tudi duševna potreba sili v poklicno delo, je absurdno in protinaravno. Od moškega se nikdar ne zahteva, da se vsled poklica ali dela odreče ljubezni in zakonu, dočim se na ženo stavi ta zahteva kot sama po sebi umevna. Seveda se dogaja, da se mož ali žena odrečeta erotičnemu izživljanju radi poklica oziroma radi določenega smotra v poklicnem delu, da se moreta nedeljeno žrtvovati svojemu idealu. So tudi gotovi poklici, ki bolj omogočajo sublimiranje erotičnega življenja kot drugi. Tako sublimiranje je gotovo lažje pri socialni uradnici in učiteljici kot pri kontoristinji. Toda poklic za navadnega zemljana v splošnem ne more biti nadomestilo za zakonsko življenje in materinstvo, poklic ni najvišja vrednota. To, kar se smatra naravno za moža, mora družba brezpogojno priznati tudi ženi: vsak človek imej pravico na poklic in zakon. Poklic ne sme ovirati zakona, niti zakon poklica. Žena mora vedno stremeti za tako gospodarsko ureditvijo, ki bo prinesla obema spoloma zadovoljitev v erotičnem in poklicnem izživetju. Preureditev sistema v tem zmislu je možna in potrebna za oba spola.

Prva polovica sezone v Narodnem gledališču v Ljubljani.

Sezona se je otvorila z vprizoritvijo Goethejevega „Fausta“. Težavna naloga, pretežka za naš ansambel, kot se je izkazalo. Že Funtkov prevod sam, ki je filološko točen in izrazno bogat, a odrsko negibčen, premalo pesniški, je vzbujal pomisleke. Delo je režiral prof. Sest. Truda, marljivosti in vestnosti njegovi režiji ni mogoče odrekati. Zamislil si je dramo kot nekako ljudsko igro, pristopno najširšim plastem, zato je posebno podčrtal Marjetičino tragedijo. „Faust“ pa je v bistvu filozofska drama. Zato se poskus, žal ni obnesel. Vprizoritev je razpadla v dva dela in nudila vtis nekakega torza. Tudi igralsko ni izčrpala globin dela: zato si ni osvojila občinstva. Omeniti pa je vendarle treba: g. Levarja kot Fausta, g. Skrbinška kot Mefista, go. Nablocko kot Marjetico in g. Lipaha kot Wagnerja.

Občinstvu sta se posebno priljubili dva francoski komediji „Velika abeceda uspeha (gospod Topaz)“ in „Naš gospod župnik“, ki je obe režiral prof. Sest z njemu lastno rutino in temperamentom. Snov obeh komedij je zajeta iz povojnega življenja. Prva slika srčno dobrega, nekoliko omejenega učitelja-idealista, ki se po polomu svojega življenjskega naziranja prelevi v pretkanega „realista“, to je, v pristnega povojnega dobičkarja. Ta preobrat v komediji ni izveden z verjetno nujnostjo, zato je stvar umetniško slaba. Zelo učinkovita pa je kot odrski komad. Druga komedija slika prostodušnega podeželskega župnika, bivšega vojnega kurata, in njegove smešne prigode, ko s svojo naravno preprostostjo zaide v kroge bogatašev. Tudi to delo nima globljih umetniških ambicij, a je pisano z vso virtuoznostjo francoskega duha. V obeh vlogah je bil najvidnejši glavni junak, ki ga je predstavljal g. Cesar, ljubljenc širokih plasti občinstva. Cesar ima temperament, humor in neko česar dolensko dobrodušnost, zato se tako sugestivno dojmi občinstva. V „Abecedi“ sicer tudi ni mogel s prepričljivostjo izigrati prehoda iz „idealista“ v „realista“, a svojo vlogo je opremil z izdatno zalogo komičnosti. V „Abecedi“ sta bila igralsko prav posrečena tudi ga. Nablocka in g. Lipah, dočim „Naš gospod župnik“ v splošnem ni bil odigran na tisti kulturni višini, ki bi ustrezala snovi komedije.

Prvo delo, ki ga je letos režirala ženska, so bili Ibsenovi „Strahovi“ v režiji ge. Marije Vere, ki se je že nekajkrat izkazala kot večša interpretinja zlasti nor-dijskih del. Njena režija sicer ni razodevala posebno izvernih črt in je učinkovala nekoliko šablonsko, bila pa je tehtno premišljena in vestno izvedena; njena večša roka se je očitovale zlasti v nekih intimnih podrobnostih scene in odrske oprave. Sama je igrala go. Alvingovo z vsem razumevanjem in globokim umetniškim čustvom, ki je visoko presegalo golo rutino. Njen partner, g. C. Debecev, je podal Osvalda s številnimi originalnimi, zelo subjektivno pobarvanimi potezami, ki so mestoma učinkovale celo prejarko, tako da je njegova vloga včasih preko okvira celotne režijske zamisli.

Med najznamenitejšimi, a tudi najtežjimi letošnjimi vprizoritvami je sloveča francoska vojna drama Paula Raynala „Grob neznanega vojaka“ (Le tombeau sous l'Arc de Triomphe). Delo, ki je želo v Parizu ogromne uspehe, je izrežiral g. C. Debevec. Drama je težka, sijajno komponirana psihološka študija, katere dejanje nosijo samo tri osebe; vojak, ki pride s fronte na kratek dopust in se mu je takoj vrnil v neizbežno smrt, njegova mlada nevesta Aude in njegov oče, starec. Drama, ki se odigra v eni noči med to trojico, sega v zadnje globine in je mišljena za mojstrske igralce največjih gledališč. Pri nas je igral vojaka režiser sam, Aude

ga. Šaričeva in očeta g. Skrbinšek. Ta trojica je segla igralsko in režijsko v nekaterih trenutkih zelo globoko, groze poslednjih globin ni izžrpala. C. Debevec je bil močan v napitnici svojim mrtvim drugovom, ga. Šaričeva je težke duševne pretresljaje na nekaterih mestih igrala z neposrednostjo zrele umetnice, vse prepričljivosti svoje vloge pa ni izoblikovala, zlasti njen veliki govor v drugem dejanju ni izhajal iz zadnje prepričanosti. Starca je podal g. Skrbinšek umirjeno, z zamolklo pridržano strastjo, a je bil v kretnji in maski nekoliko preveč podoben svojemu knezu Abrezkovu v „Živem mrliču“.

Izredno topla in prisrčna stvar je „optimistična komedija“ „Življenje je lepo“, delo resničnega pesnika, mladega, zelo nadarjenega francoskega dramatika Marc. Acharda. Komedijo je režiral prof. Šest, ki je sicer zelo poudaril odrsko učinkovite strani, manj pa notranjo dramo mlade gospodične, zlasti v prvem dejanju. Zato odločitev te gospodične, ki jo je s toplo iskrenostjo v zadnjem aktu igrala ga. Mira Nefatova, da odide s cestnim postopacom v nočni azil ter se v svojega spremljevalca skoro usodno zaljubi, ni povsem verjetna. Dober je bil g. Zeleznik kot Štefan, Bonaparte g. Levarja pa naravnost odlični. Zelo dobre tipe so ustvarili tudi gg. Lipah, Gregorin in Plut. — Isti režiser je postavil na oder dramo mladega srbskega pisatelja Velm. Vl. Jankovića „Brez ljubezni“, delo, ki ga je v preteklem letu nagradilo ministrstvo prosvete. Snov drame je zajeta iz sodobnega življenja in obdeluje težak zakonski konflikt. Od daleč spominja nekoliko na Shawovo znamenito „Kandido“, le da je tam rešitev konflikta milejša in finejša nego pri Jankoviću. Značaji, ki jih oblikuje Janković, so v splošnem verjetno in živo očrtani, razen osebe glavnega junaka, Matije, ki je v svojem bistvu problematičen in izkonstruiran. Najboljši tip, veren predstavitelj sodobne mladine pa je mladi tehnik Staša. Tudi Kosta je črtan s prisrčno ironijo in humorjem. Predstava je v splošnem ugajala občinstvu, dasi ni nudila ničesar nadpovprečnega; avtor sam, ki je bil navzoč pri premijeri, je bil posebno zadovoljen z interpretacijo Koste, ki ga je predstavljala g. Gregorin.

Igralsko in režijsko najvišje in najbolj dognano v tekoči sezoni pa predstavlja vprizoritvi Strindbergove pravljicne drame „Nevesta s krono“ in Schillerjeve mladostne „dramatske pesmi“ „Don Karlos“. Obe deli je režiral G. Ciril Debevec s tehtno premišljenostjo, skrajno vestnostjo in dobrim razumevanjem. Temačno, pravljicno-grozotno, baladno ozračje, ki ga je ustvaril stari Strindberg v tem svojem delu in ga vse prepletel z motivi nordijskih bajk, je režija poudarila posebno sugestivno in ga še stopnjevala s simbolnim refrenom povodnjega moža, ki ga je zelo dojmljivo odpel režiser sam. Obe glavni vlogi, nesrečno nevesto in njenežena ženina, sta igrala ga. Šaričeva in g. Kralj. Igralsko zelo učinkovito protivnico neveste je predstavljala ga. Mira Nefatova. Tudi ostali igralci so s svojo skrbno igrano pomagali do tega, da je ta igra, zgrajena na težkih simbolih dobrega in zlega v človeku, ostavila trajen, nepozaben vtis.

Glede strnjene igre celotnega ansambla in notranje in zunanje izdelanosti posameznika stoji na vzgledni višini vprizoritev „Don Karlosa“. Podobe mladega Schillerja, ki je s svojim krasnim fanatizmom in strastno ljubeznijo kakor živ vulkan bruhal iz sebe te žareče, pesniško zanosite, odersko napete scene, sicer morda niso dobile povsem adekvatnega izraza, ker je bilo treba delo znatno okrniti in prejarko zanositost času primerno omiliti. Vzlic temu pomenja ta vprizoritev resnično obogatitev našega repertoarja. Vse pomembnejše vloge so bile v pravih rokah, ki so z režiserjevo pomočjo storile vse, kar se je dalo. Le samostanskega priorja bi moral igrati g. Lipah. — Kralja Filipa II. je igral g. Levar; njegova kreacija sega visoko v nadpovprečnost in je vobče ena najboljših vlog. Kraljica ge. Šaričeve je bila odrsko dovršena, infanter Karlos ga. Jana mladostno-isker, a še premladosten. Neizravnovešen,

neprečiščen. Poza ga. Kralja je bil učinkovito deklamatoričen, a še brez zadnje notranje uverjenosti. Želznega Albo je podal g. Skrbinšek z vso temno doslednostjo, licererca Domingo g. Gregorin samo za las preveč karikiranega. Med damami je bila vidna vojvodinja ga. Marija Vera, zlasti pa intrigantka Eholi, ki jo je predstavljala s pravi umetniškim instinktom, zlasti v intrigantskih scenah, ga. Mira Nefatova. Zanimivo je, da se je predstavila v tej vlogi tudi mlada začetnica, gdč. Boltarjeva, ki je vzlic vidni nesigurnosti in nerutiniranosti izkazala lepo dramatsko čustvo.

Obe ti dve predstavi, „Nevesta s krono“ in „Don Karlos“, sta pokazali, da stoji naša drama, mereč jo po njenih najboljših vzporeditvah, na dokaj visokem nivoju. S te višine bi se ne smela pač nikoli ponižati, temveč z vsem svojim naporom stremeti in rasti višje in višje.

S te višine se tudi ni ponižala v vzorni ljudski igri „Cvrček za pečjo“, tej ljubeznivi, domačnostno-topli, nekoliko starinsko pobožni dramtizaciji Dickensove povesti. Tudi to igro je režiral g. C. Debevec. Njegova režija je vlila predstavi toliko pristnega božično-toplega čustva, da je gledalec rad pozabil vse nesodobne naivnosti teh dobrih in slabih ljudi. Zakaj vsi ti dobri in slabi so v svojem zadnjem bistvu vendarle pristni in pravi ljudje; saj jim je dal večno življenje tvorni dih Dickensovega genija. Predstava je bila nekoliko težka in okorna, v počasnem tempu, nekako po starinsko ukrojena. Interpreti pa so vsevprek stali na zelo dostojni višini. Posebno viden je bil v vlogi starega, siromašnega rezbarja g. Kralj, v vlogi blagosrčne Dotke ga. Šaričeva in v vlogi njenega moža Johna g. Cesar. Slepo deklcio je z vso iskrenostjo igrala gdč. Vida Juvanova, njenega brata g. Gregorin, njegovo nevesto ga. M. Nefatova, njeno mater ga. Cirila Medvedova, zelo učinkovit pa je bil trdosrčni, sebični Tacketom ga. Skrbinška. Iz vse igre je vel žlahten vonj neke plemenite starine, nečesa prazniškega, kar spominja na avbe, peče in drugo narodno nošo.

Mladini se je oddolžilo gledališče z vzporeditvijo ljubke, na vso moč smešne in nekoliko zafrkljive igrice „Janezek Nosaček“, ki je v nemškem originalu prirejena po znani pravljici „Zwerg Nase“. Prof. Šest je stvarco izrežiral jako imenitno, tako da je mladina v dobršni meri prišla na svoj račun. Omeniti je treba še ponovitev Golievih „Peterčkovih poslednjih sanj“, kjer je z izrednim čutom za oder, igro in govor nastopil kot najmlajši izredni član našega ansambla Mitja Gorec. Odrežal se je tako junaško, da je žel vseobče odobravanje.

MARA T. B.:

Dunaj, mesto otroka.

(Nadaljevanje.)

Dečji grad je prehodna postaja za otroke od 6. leta dalje. Tu jih opazujejo in poučujejo domači vzgojitelji in učitelji, ki so zato posebno izobraženi, in zdravniki, ki sestavijo približno v 3 mesecih za vsakega otroka tabelo o njegovih duševnih, telesnih in intelektualnih zmožnostih; na podlagi teh tabel dodelijo otroke v razne oskrbovalnice, zdravilišča, bolnice, v pomožne šole, sirotišnice, zavode za slaboumne, v privatni pouk in v službe, kakor pač odgovarja njihovim sposobnostim in osebnemu stanju. Otroke, katere kak zavod iz različnih vzrokov ne more obdržati, pošljejo v ta dečji dom, tako da nastane kontrola, v katerih slučajih gotovi zavodi relativno ne ustrezajo. Tako bo nastala tekom časa možnost, da bodo prišli otroci res samo v tiste zavode, ki po svojem ustroju najbolj ustrezajo sposobnostim posameznega otroka.

Dunajska občina je stanovanjsko bedo zelo omejila. Sezidala je do sedaj za 145.000 prebivalcev stanovanjskih hiš. Ta stanovanjska poslopja so veliki kompleksni hiš, zidani v različnih mestnih okrajih. Vsak tak kompleks ima svoje ime, n. pr. Matteoti Hof, Marx Hof itd. Sredi zgradb so velika dvorišča, toda ne v našem zmislu besede, temveč so to lepi nasadi s klopmi in tlakovanimi tlemi. Vsaka skupina hiš ima skupno pralnico. Ko smo stopili vanjo, sem imela vtis, da sem v veliki moderni tovarni. Dolge vrste miz, kotlov, strojev za mencanje, ožemanje, hitro sušenje in likanje velikih kosov in dalje obsežne sušilnice. V par urah ima gospodinja oprano, posušeno in zlikano perilo. Ker morajo stroje spraviti v pogon le strokovnjaki, ki so v ta namen dodeljeni pralnicam, so določene ure za posamezna opravila. Tisti čas, ko smo si mi ogledovali pralnico, so žene pravkar milile namočeno perilo, zato delovanja strojev nismo videli. V teh stanovanjskih poslopih so še kopalnice, dalje čitalnice, skupni lokali za mladino za razne zabave in športna zanimanja, dečja zavetišča in otroški vrtci. Vse to ima namen, preprečiti mladini pohajkovanje in slabo družbo.

Stanovanja so praktična in večinoma majhna, ponajveč dvosobna. Ogledali smo si tako novo hišo, kamor se še niso vselili stanovalci. Stopnišče, ki vodi samo k trem strankam v vsakem nadstropju, ima ograjo plavičasto modre barve. Svetlorjave stene, (moderen topel pastelni ton) in sive stopnice tvorijo z modro barvo učinkovito ubranost. Vsako stanovanje ima predsobo, parketirano kuhinjo s plinskim štedilnikom, (tik ob štedilniku so tla kamenita), vodovod in električno napeljavo. Stene so poslikane z modernimi enostavnimi vzorci v svetlih, toplih barvah, okna se odpirajo navzgor. Samsko stanovanje ima predsobo, sobo in kloset. V sobi je v enem kotu železna peč, v drugem plinski štedilnik. Ob štedilniku je soba tako oblikovana, da se da štedilnik skriti z zaveso. Samsko stanovanje stane v mestni hiši 5 šilingov mesečno, stanovanje s sobo in kuhinjo 10 šilingov.

V Reumannhofu smo si ogledali mestni otroški vrtec. Ko vstopiš v predsobo, ti prinese za noge velike copate, ker v cestnih čevljih ne smeš dalje. Vrtec ima tri sobe za otroke, ki so vse spojene med seboj. Iz predsobe vidiš skozi stekleno steno v srednjo otroško sobo. V sobi je svetlo, skoro tako kakor zunaj. Po tleh rdečkastorjav linoleum, lesketajoč se od nege, lične bele mizice, okoli prav takšni stolčki, v kotu zofa s celo galerijo lutk in omara za igrače. Zelenje. Pri mizicah sede drobni, lični gostje: fantki in punčke, ki tvorijo v vsaki sobi zase družino. Večina se igra. Trije večji dečki pa so silno zaposleni. Imajo majhna omela in smetišnice in na vse pretege pometajo par drobnih papirjev po tleh. Silno resno se drže. Gledam in se ne morem nagledati: vse onstran steklene stene je tako lično, ubrano in miniaturno, da se ti zdi, da je soba sama s prebivalčki vred igrača.

Na desno iz predsobe pridemo v garderobo. Tu ima vsak otrok svojo kljuko za obleko in prostor za cestne čevlje. Otroci so v vrtcu v domačih čevljih in v snažnih predpasnikih, ki ostanejo v vrtcu. Da si pa zapomnijo svoje prostore, ima vsak prostor svoje znamenje: vijolico, punčko, medveda itd. Iz garderobe pridemo v umivalnico, kjer otroke umivajo, da jih navadijo na snago. Vsak ima svojo brisačo z istim znamenjem kakor v garderobi. Poleg umivalnice je soba, kjer so spravljena ležišča za otroke. Otroci so v vrtcu od 7. ure zjutraj do 6. ure zvečer in gredo po kosilu spat. Ležišče je majhen, lesen okvir, na katerem je napeto neke vrste trsje. Tako ležišče zavzame malo prostora, se da dobro snažiti in je prožno.

Iz umivalnice pridemo v prvo otroško sobo. Tu stoji v kotu veliko gledališče. Pravkar se vrši predstava Rdeče kapice. Otroci so nanесли stolčke v vrste in publika je nestrpna. Stojim v kotu in gledam po sobi. Kar začutim za seboj ob nogah plazenje. Ozrem se: iz zagrnenega kota leze deklica po vseh štirih, gleda me hudo in zalaja: hov, hov. Morda je čitati na mojem obrazu presenečenje in nerazumevanje; zakaj takoj se veselo zasmеje in reče: „Jaz sem volk“.

V tretji sobi so sedeli otroci v polkrogu okoli vzgojiteljice in so peli. Vzgojiteljica je objemala majceno deklico, ki je bila strašno nesrečna: debele solze so ji kapale po licih in njen jok je prevpil ves pojoči zbor. Povedali so nam, da je dete danes prvič v otroškem vrtcu.

Ko smo odhajali iz vrtca, je odmevalo iz prve sobe navdušeno ploskanje gledališke publike.

Izmed vseh zavodov je nedvomno najzanimivejša nova obrtno nadaljevalna šola. V šolo hodijo vajenci od 14—30 leta. Obstoja namreč zakon, da mora vsak človek, ki je vajenec, hoditi v obrt, nadaljevalno šolo, ne oziraje se na starost. Zgradba ima tudi gledališko dvorano.

Solska obveznost je en dan na teden (8 ur); v nedeljo ni pouka. V vsaki obrti poučujejo vse moderne tehnike, tako da vajenci, ki absolvirajo to šolo, dobe takoj službo kljub veliki brezposelnosti, ker primanjkuje kvalificiranega delavstva. Vsak predmet, ki ga tu izdelajo, lahko takoj prodajo, kar silno povzdiguje zanimanje za pouk. Kadar prirede vajenci in vajenke predstavo, napravijo vse rekvizite od kulis do oblek sami. Ves potreben material za šolo dobe učenci brezplačno. Disciplina je vzorna. Vzdržujejo jo predvsem vajeniški zaupniki, ki se dogovorijo o vsaki zadevi z učiteljem. Učitelji se ravnaajo po izreku predsednika mestnega šolskega sveta, Otona Glöckla: učenci se obnašajo tako, kakor učitelji z njimi ravnaajo.

Kakor hitro prestopi vajenec to gosposko poslopje, ki je postavljeno zanj, da tu preživi en dan v delu in razvedrilu, postane sam gospod. Zakaj ravnatelj in vsi učitelji občujejo z njim kakor s sebi enakim gospodom. Kako vzgojno vpliva to na vajence, ki jih je morda mojster še pred kratkim zmerjal in klofotal, nam priča tudi dejstvo, da je šola kakor nova, četudi je že nekaj let v rabi. Če kdo zamaže n. pr. mizo, pa je ne more sam osnažiti, plača 10 grošev kazni.

Zanimive so garderobe. Tu ima vsak vajenec svojo omaro za obleko. Kadar jo zapre, je ne more več odpreti. Po končanem pouku pride sluga in s posebnim vzvodom odpre naenkrat več omaric. Med poukom odpre sluga omaro le tistim učencem, ki se mu izkažejo s posebnim učiteljevim dovoljenjem. Na ta način ne pride vajencem na mar, da bi odhajali samovoljno iz šole. Delavnice so velike sobe in dvorane, praktično in zelo moderno urejene. Tako ima kemični laboratorij aparat, ki vsrkava strupene pline, strgarski oddelek pa aparat za vsrkavanje žaganja in drugih odpadkov. V mizarškem oddelku, kjer uporabljajo klej, je cela vrsta belih umivalnikov, da se navadijo učenci na snago rok. Barvanje pohištva se vrši zelo hitro z značnim pritiskom; pohištvo je gladko kakor steklo.

V razredih, kjer poučujejo teoretično znanje, stoje omare, ki imajo zgoraj poševne stene, da ne polagajo učenci nanje predmetov, kar bi ne vplivalo estetično. Največja in zelo visoka dvorana je delavnica za zidarje in krovec. Tu vidiš hišice različnih tipov in najraznovrstnejša kritja streh. Te hiše pa niso stalne. Kadar jih dovrše, jih podro in postavijo zopet drugačne.

(Konec prih.)

Lepotne tekme in mati.

V naše uredništvo je prišla mati, izobrazena žena, ter nas prosila, naj vendar „Zenski svet“ opozori matere, kako usodno poslane lahko moderno lepотно tekmovanje za ženski naraščaj. Njena hčerka, 15 let stara, zbira iz časopisov slike svetovnih „mis“, ki jih z največjo skrbjo lepi v album in jih pogosto pregleduje, primerja, kritizira razsodišča itd. Skratka: zadeva z izbranimi lepoticami ji je postala problem, ki ji jemlje mnogo dragocenega časa, jo odljuje učenju in ji tajno pripravlja bogve kakšno žalostno podlago za bodoče življenje.

Bojazen te matere je najbrže upravičena. Tekmovanje za lepотно nagrađe je razširjeno po vsem svetu, vidimo pa, da se intelektualni, kmetski in delavski razredi nikjer ne navdušujejo za to. K lepotnim tekmam se povečini priglašajo plesalke, igralke, poklicne športnice, varietetne pevke, torej one, ki pravzaprav žive od svoje lepote, jo potrebujejo za reklamo pri svojem poklicu. Lepota jim je tedaj krušna zadeva. Saj pridejo take izbrane krasotice potem često v poštev pri filmski ali drugi umetnosti. S tega vidika nikakor ne moremo biti proti lepotnim tekmam. Ali vse drugačno lice dobi stvar tam, kjer pridejo v poštev naša meščanska in celo podeželska dekleta, kakor vidimo v primeru omenjene matere. Vsaki ženski je prirojena želja, da bi bila lepa. Mnogi primeri v življenju kažejo, kako je ženska lepota pomagala do sreče, posebno če je bila združena z duševnimi vrlinami. Še številnejši pa so primeri, ko je lepota privedla žensko v najhujšo nesrečo. Želja po lepoti vzbudi v deklici zmisel za nečimurnost, temu sledi potratnost in prizadevanje za denar; če ga ne more doseči poštenim potom, si ga skuša pridobiti celo s prodajo lastnega telesa.

In če vidijo matere, kako se tudi v javnosti ceni lepota deklet, kako jih z nagradami vzpodbujajo, naj goje zunanjo lepoto — ali se jim moremo čuditi, ko jim nova skrb mori dušo...

V uteho pa naj jim bo dejstvo, da prihaja dosedanje lepотно tekmovanje že iz mode, čeprav še čitamo, da je tam ali tam zopet izvoljena nova „mis“. Zadnje čase so pisali francoski listi o najnovejši izbrani krasotici, da ni razsodišče sodilo več po sami telesni lepoti nego po „šarmu“, to je po ljubeznivosti in očarujočem vtisu, s katerim vpliva krasotica na človeka. To stališče je vsekakor etično višje, ker vpoštevata poleg telesne lepote tudi odsev notranjosti. V Italiji so nedavno lepotna tekmovanja sploh prepovedali in v tem pogledu bo Mussoliniju marsikdo hvaležen. Tudi naše žene so na lanskem zborovanju v Splitu govorile o nagradah pri lepotnih in nekaterih športnih tekmah ter so jih povečini odklonile: če se v javnosti ne priznavajo nagrade za dober šolski napredek in sploh za uspehe pri duševnem delu, bi se tem manj smele deliti nagrade za telesno lepoto, kar tudi kvarno vpliva na moralo mladine. Ko vidijo dekleta, da so za lepoto največje odlikovane in slavljene po časopisju baš one, ki so bile v šoli in pri delu najpovršnejše, izgubljajo tudi same zmisel za resna življenjska prizadevanja.

In konečno: Kaj je bolj nestalno, bolj minljivo kot lepota?! Notranja in zunanja lepota sta si kakor v obratnem sorazmerju: lepota duše raste z leti, lepota lica pa izginja s časom... Bolezen, trpljenje notranjo lepoto pogloblja, zunanjo uničuje...

IZVESTJA

Prejele smo „Izveštaj Glavnog odbora Kola srpskih sestara u Beogradu“. Iz poročila je razvidno živahno in vsestransko delo kolašice, ki so tekom 25letnega društvenega obstoja vršile važno nalogo v zgodovini naroda. Delo v društvu je porazdeljeno v odseke, katerih najvažnejša je domaška sekcija. Kolo ima namreč v Beogradu internat, v katerega sprejema deklice-sirote invalidov iz vse države. Pod okriljem internata zahajajo gojenke v različne šole: v obrtne, na učiteljska in na univerzo.

V „Domu Kola srpskih sestara“ ima društvo „dečjo ljudsko univerzo“, ki prireja predavanja, in literarno društvo „Vardar“ za gojenke internata.

Društvo ima doslej 102 podružnici in je v ozki zvezi z ljubljanskim Kolum jugoslovanskih sester. Skupno s podružnicami vzdržuje Kolo ženske strokovne šole, dijaške kuhinje, domove in dečja zabavišča. Doslej ima že 12 dijaških domov, šest pa jih še zida.

Že 17 let izdaja Kolo „Vardar“, koledar, ki ga tiska v 20.000 izvodih in ga naročajo tudi iz inozemstva. V svojem Domu ima društvo veliko urejeno knjižnico ter preskrbuje s knjigami tudi svoje podružnice. Za njih je tudi naročeno na mnoge časopise.

Društvo daje podpore drugim potrebnim človekoljubnim in kulturnim društvom, prispeva k zidanju društvenih zgradb, šol in cerkva. Nabavilo si je bogato, strokovno urejeno zbirko narodnih vezen in noš, katere posoja celo našim društvom v inozemstvo. Udeležujte se tudi mednarodnih razstav, v domovini podpira narodni obrt z ustanavljanjem šol in tečajev za gojenje domačega veza.

Kolo se kot izključno žensko društvo udeležuje splošnega ženskega gibanja, je vključeno v Narodnem ženskem Savezu ter v „Jednoti slovanskih žen“ v Pragi. Potom svojih delegatk sodeluje v mnogih kulturnih obrambnih in dobrotvornih društvih. V svojem Domu sprejema dijake, domača in tuja

društva, ki posečajo prestolico na svojih zletih in zborovanjih. Ob posebnih prilikah prireja čajanke v čast odličnim književnikom in zaslužnim gostom.

Vsled svojega mnogostranskega in splošno koristnega dela vživa Kolo zaslužen ugled v javnosti in posebno uvaževanje pri vladi.

Grške žene so dobile volivno pravico. Tozadevni predlog je bil pred kratkim sprejet v parlamentu. Volivno pravo imajo ženske, ki so stare nad 21 leto.

Spomenik materi in služkinji. Uprava beneškega mesta je razpisala nagrado 25.000 lir za načrt spomenika materi. K natečaju so vabljene umetniki vsega sveta in so v zasnovi motiva popolnoma svobodni. — Na Dunaju bo pa stal v nekem parku umetniški spomenik služkinji Margareti Manhart, ki je žrtvovala življenje, da je rešila smrti dva otroka, ki sta ji bila poverjena v varstvo.

Narodni ženski Savez na Češkoslovaškem je objavil po lepakih in listih poziv javnemu tisku. Pred kratkim je bila namreč umorjena neka mlada uradnica. Mesto da bi časopisje poudarilo grozoto zločina in ga obsodilo, so nekateri listi v hlastanju po novicah skušali opravičiti morilca ter so blatili čast umorjene žrtve. Narodni ženski Savez se je čutil dolžnega, da nastopi proti takemu časopisju, ki zastruplja mladino, ter je objavil dve proglasa, ki bi bila gotovo umestna tudi drugod:

Sindikatu češkoslovaških novinarjev.

Veledenjeni gospodje, poslednji neljub dogodki, pri katerih je najbrže prevladalo hlastanje po senzaciji, so nas prisilili, da se obračamo do Vas s prošnjo, da bi se resno zamislili nad propalostjo našega življenja in nad tem, kdo v to pomaga. Dovolj je, da vzamemo jutraj v roke dnevnike, ki nas takoj z debelim naslovni opozore na strašne samomore, tativine, razbojništva, zapeljevanja, sleparjenja, kakor da vse to prija našim možem, ženam, nedorasli mladini in starcem in kakor da bi se v našem življenju, vendar polnem važnega dela, ne godilo nič bolj razveseljivega in zanimivega.

Razumemo, da je radi zasledovanja potrebno pisati o tem, in vemo, da je že marsikateri krivec prišel v roko pravice baš vsled pravočasnega obvestila po listih. Ali vemo tudi, in Vi z nami, da ni k zasačenju krivca še nikdar pripomoglo ono vztrajno preračunjeno premlevanje

in neskončno ponavljanje dogodkov, ki so sami na sebi prežalostni. To se seveda ne dela v svrhu informacij, nego zato, da se vzbuja senzacija in pripomore h kolportaži lista in k bogatenju lastnika.

Ali ta gonja za senzacijo, ki nosi s seboj nešteto izmišljotin laži, nepoštenih prevar in sumničenj, zanaša v naše življenje strup, čigar posledice so nedogledne.

Prepričane smo, da je tzv. „povojna psihoza“ — beseda, s katero tako radi opravičujejo rastočo demoralizacijo dorasčajoče mladine — do velike mere posledica tega po senzacijah hlastajočega tiska in tudi posledica dela — pripadnikov Vašega stanu.

Zato se obračamo do Vas in Vas prosimo, zamislite se sami Vase, v svojo moč in vpliv na čitačaje občinstvo in si prizadevajte za ozdravljenje našega življenja in za obrambo svojega stanu, svoje časti in važnosti s tako organizacijo, ki bi imela možnost, zabraniti kvarno pisanje kateregakoli nizkega tiska, čigar divjanju smo bile priče zadnji čas, in bi se zopet obnovil v našo čast in hvaležnost čim svetlejši spomin K. H. Borovskega.*

Narodni Ženski Savez.

* znameniti češki politik in časnikar.

Dan ljubezni ali dan sv. Valentina se praznuje v Združenih državah 14. februarja. Ta dan si ljudje darujejo med seboj različna darila, načeseže v obliki rož in bonbonov. Ta lepa navada je posebno razvita med mladim svetom in otroki, ki si med seboj pošiljajo še karte in figurice, ki vedno izražajo naklonjenost in ljubezen. Tako se ta dan poravna marsikatero nesoglasje.

Praznovanje tega dneva ima dva izvora: Ali ste že zapazili, koliko ptičkov se pojavi ravno ta dan? Legenda pravi, da začnejo ta dan ptičke znašati svoja gnezdeca; zato si mladi ljudje tako radi pošiljajo ta dan darila, ki so izraz njihovih čustev in naklonjenosti.

Dan ljubezni ali St. Valentines day, kakor ga imenujejo v Ameriki, se imenuje tudi po sv. Valentinu, ki je bil škof v Rimu. Bil je izredno ljubeznen človek in je imel velik dar govora. Spreobrnil je mnogo paganov v krščansko vero ter je bil na povelje rimskega cesarja 14. februarja 270 let po Kr. mučeniško usmrten.

Tako ostane njegov smrtni dan spominški dan ljubezni in globokega čustvovanja.

O masaži.

(Op. ur.: Večkrat so nas čitateljce prosile, naj bi list objavil kdaj tudi navodila za masažo. Z današnjim in s prihodnjimi sestavki dajemo navste in navodila posebno onim ženskam, katerim je zdravnik priporočil masiranje, pa nimajo o tem pojma in tudi ne prilike, da bi se obrnile do izvežbane maserke. Kot zaključno poglavje bodo navodila za kozmetično masažo obraza.)

Masaža se proizvajajo z rokami na golo kožo dotičnega dela telesa, za katerega je predpisana ta metoda zdravljenja. Koža bolnika in maserke mora biti popolnoma zdrava, dobro umita, obrisana, in potem namazana s primerno maščobo. Kot mazilo v svrhu masaže se uporablja oljivo in mandeljno olje, vazelin, glicerol, lanolin, svinjska mast i. dr.; vedno samo take vrste maščobe, ki ne dražijo kože. Koža, ki je bolj gosto pokrita z dlakami, mora biti pred masažo prosta dlak; zadostuje, če se postrizžejo, ne obrijejo. Za tem se mora namazati bolj gosto z maščobo. Primernejša za masažo so gosta mazila, katera se topijo še-le od toplote kože, ker preobilno mazanje moti pravilno in točno proizvajanje masažnega postopanja. Vsako masiranje traja 10 do 20 minut; splošno masiranje dvakrat toliko, tudi delj, če je bolnik obilen. Masaža trebuha in trebušnih organov se proizvajajo zjutraj, dve uri po zajutreku, masaža telesa in končin kadarkoli. Kakšno moč je treba uporabljati pri masiranju? Oni deli telesa, ki so pokriti s tolstimi plastmi mišičevja, kot bedra, hrbet, se masirajo z večjo silo nego deli, ki so pokriti samo s kožo (glava, vrat). Bolj z močjo je masirati ljudi z dobro razvitim podkožnim tkivom nego starce, otroke ali slabotne. Obraz, organi trebušne votline, sveži izlivi krvi v členkih ali močne podplutbe v koži, izvilni členkov itd. se masirajo nežno in po posebnih navodilih. Toda tudi energična masaža se ne sme proizvajati surovo. Prijemati je treba elastično, menjajoč oni del, kateri je podvržen masaži, z njegovim okolišem. S tem se prihranijo bolniku nepotrebne bolečine. Lega bolnika mora biti popolnoma neprisiljena, tako, da so vse mišice in členki razslabljeni, mehki. Bolnik mora biti slečen, ležati mora na kakem us-

njenem, trdem divanu ali na žimnici. Pri splošni masaži mora bolnik ležati na trebuhu. Masaža se prične pri peti ter nadaljuje po zadnji površini nog, preide na hrbet in tilnik; potem bolnik sede ter se mu v tem položaju masira vrat, prsa in roke. Pri nadaljni masaži bolnik leže vznak ter se mu z glajenjem masira trebuh in preide na masažo sprednje površine nog. Po preteku 30 do 60 minut se zaključi masaža s pasivnim razgibavanjem členkov, odgovarjajočim stanju bolnika.

Oseba, katera masira, mora vaditi obe roki enako, ker le pri enako izvežbanih rokah je spretnost maserja na višku in je proizvajanje masaže omogočeno v vsaki legi bolnika, kateri včasih ni v stanju zavzeti predpisane lege.

Maserka pazi na enakomernost tempa in temu primerno dihanje. Neenakomerno postopanje in dihanje pri masaži najhitreje utruja, zato se ne sme pozabiti na to pravilo.

Masažno postopanje.

Masaža obstoja iz sledečih vrst ročnega postopanja: glajenje, drgnjenje, gnetenje, tresenje in sekane. Ta masažna postopanja se rabijo posamezno ali sestavljena, prehajajoč druga v drugo. Izvežban maser mora dovršeno obvladati vse te osnovne vrste postopanj ter z lahkoto izvrševati tudi njih kombinacije pri masažnem zdravljenju.

1.) Glajenje. Namen te manipulacije je izpraznitev vsebine iz mehkih delov bolnega okoliša, t. j. izpraznitev kapilarnih in limfatičnih žilic.

Maser nekoliko namaže kožo in gladi od periferije k centru (od zunanjega kraja proti sredini), kakor drže žile k srcu. Ko potegne do smeri konca, dvigne roke ter se vrača k prvotni točki; od tod zopet ponavlja masažo poljubno dolgo. Glajenje se prične pri delih, ki so najbližji središču, potem prehaja počasi k periferno oddaljenim delom. Za pravilo velja: bolj močni, debeli deli se gladijo s celo dlanjo; manjši deli ali deli z manjšo oteklino, kakor n. pr. majhni eksudati v preponah kit na prstih ali na obrazu in podobno, se masirajo s konci prstov.

Za glajenje se uporablja ena ali obe dlani, včasih s prepletanimi prsti, včasih zgornjo površino prve in druge falange prstov, ali spodnje dušice palca (thenar, blazina), ali samo konica palca, ali ostalih prstov, ali spodnja površina predlakti; za te manipulacije je treba dosti gibčnosti, da se doseže učinek in se bolniku prihrani bolečine.

2.) Drgnjenje obstoja v energičnem, zaokroženem glajenju ter se proizvaja večjoma s palcem ali skupaj stisnjenimi konicami srednjih prstov, kateri stoje skoraj navpično na bolj tenko namazani koži in krožijo v eliptični ali okrogli črti po mestu masaže. Drgnjenje ima namen, uničiti bole-

zenske snovi ter jih razdrobiti, da se pospeši ali olajša vsrkavanje, omehčati zadržane, da postanejo gibčne, ali jih odpraviti.

Drgnjenje se menja z glajenjem, pri čemur roka maserja izmenoma gladi, potem drgne, ali ena gladi, druga drgne.

(Dalje prih.)

Pred porodom.

Že v nosečnosti se vzbudi v ženi čut materinstva. In njeno življenje je zdaj že v večni skrbi za otroka. Vseposvoda se duša ustavlja in premišlja, kaj bi bilo še narediti za otroka. Pogled išče, roke iščejo dela, da preskrbe vse, česar bi utegnil potrebovati otrok, vse, kar bi bilo dobro za otroka. Neizkušena mati hoče delati, hoče živeti za bodočega otroka; išče, izprašuje, sramežljiva je še, ne ve, kako bi prišla do učenih stvari v skrbi za otroka. Vse bi naredila, da bi storila prav in dobro, pa je nevedna in ne ve v vsej svoji delavnosti za bodočega otroka, kaj bi prav za prav.

In res, kaj bi prav za prav?

V prvi vrsti je potrebno, da v nosečnosti neguje mati svoje telo, da neguje svoje življenje sploh. Za to mora skrbeti sama in za to morajo skrbeti vsi, ki živijo z njo. — Prsto gibanje na svežem, solnčnem zraku, delo v gospodinjstvu (izvzemši težko vzdigovanje, ki povzroča splav) je naravna potreba pri nosečnosti. To povzroča dober tek noseči ženi, ki je potrebna hrane in solna, da si nabira krepkosti in moči za porod. Hrani se v redu, jej, kolikor ti prija, le poležovanja se brani. Veliko se umiva, če mogoče se koplji. Higijena vpliva na zdravje otroka, le utrjuje in sveži. Paziti moraš, da hodiš redno vsak dan na potrebo. Vse težkoče, ki se pojavljajo v nosečnosti, pa bodisi da je to bljuvanje i. dr., kar je navadno v tej dobi, prenašaj z močno voljo, saj to ni večno. Navadno je to le v početku nosečnosti do tretjega meseca, ko pritiska nosečnost na želodec, časih seveda pa je bljuvanje tudi do konca nosečnosti. Pa treba je vzeti ta križ nase, saj to ni bolezen, saj je le težkoča, ki je v zvezi z nosečnostjo. Prenesti je treba take in enake nerodnosti in bolje je, da jih prenašaš voljno kakor z nevoljo. Sto majhnih nepriklj je pri noseči ženi; tudi teža in okornost nista prijetni, pa prestati jih je treba in prestaneš jih. Le

malo dobre volje imej in živi v tej novi dobi brez strahu, pogumno in veselo pojdi otroku nasproti. Strah, ki žive v njem mlade matere, izvira navadno iz nepoznanja novega stanu in nepoznanja poroda. Pa če živi noseča žena redno, čisto in zdravo, česa se ji je treba bati? Saj je nosečnost naravni pojav! Bolj naravno je, da poročena žena rodi, kakor pa da je brez otrok. Težko je danes vzgajati otroke, težko preživljati jih; ali če je mati skrbna za otroke, že naide vse to. Če za otroka prosiš, te ne zavrne nihče, če za otroka delaš, najdeš gotovo zaslužek, le hoteti je treba. In delati je treba in delati za otroka, za svojega otroka — ali ni to slajše, kakor da se ubijaš le zase in za prazen nič?

In vendar je zdaj v navadi, da poročene žene samolastno izvršujejo splave. To je zločin proti naravi, to je greh po božjem zakonu, ki se kaznuje na tem svetu sam z groznimi boleznimi (včasih nastopa tudi blaznost vsled živčevja itd.). Boje se žene nosečnosti, boje poroda; ne pomislijo pa na bolezen, ki gotovo nastopi po takem preprečevanju. Hujša je bolezen, ki te počasi uničuje, kakor pa nosečnost, porod, otrok, ki ti da novega zdravnika in svežosti telesa, in novih duševnih moči, ki črpaš iz njih veselje in zmisel življenju za svojega otroka — kaj hočeš večjega, lepšega! Tu ni dolgočasia, ni ozkosrčnosti; tu je zastopan ves svet v svoji mogočnosti.

— In konečno služite noseči ženi v blagor otroka vsi, ki živite z njo. Postrezite ji pri delu, postrezite ji z dobroto in ljubeznivostjo, kjer in kadarkoli išče noseča žena opore. Saj tega ne delate le za njeno zdravje, za njeno dobro in veselo razpoloženje. Saj delate vse to za otroka in za vso družino in delate tudi zase. Če bo namreč otrok zdrav in vesel po materi, bo to v zdravje in veselje vsej družini. Nasprotno pa, če bo po materi otrok bolehen in cmerikav, bo to vsej družini v napotje. (Dalje prih.)

Goveji jezik. Kuhan s hrenom. Kuhaj sveži goveji jezik z jušno zelenjavo tako dolgo, da lahko potegneš kožo z njega. Nareži ga postrani na rezine ter potresi z nastrganjem ali kislim hrenom. Poleg daj krompirjev pire. Ali: zloži zrezan jezik na kisló zelje ali repo ter daj poleg še krompir ali češpljevko. — V omaki. Napravi rjavo pre-

žganje in ga zalij z juho, v kateri se je kupal jezik. Prideni omaki še mal olupek limone in malo soka, nekaj kapar, nekoliko francoske gorčice in par žlic dobre smetane. Polij z njo olupljen, narezan jezik.

Preslaninjen. Pretakni kuhan in olupljen jezik s slanino ali sardelami, zrezanimi na rezance, ter ga peci tako dolgo, da se slanina zarumeni; potem prideni par žlic kisle smetane in malo jezikove juhe. Oblij jezik s to omako. Ako smetane ne maraš, pokapaj jezik samo z razbeljenim surovim maslom, limonovim sokom in z juho. — **Razsoljen.** Potolci opran volovski jezik ob kako desko. Stolei žlico brinjevih jagod, malo kimlja, koriandra, lavorjev listič, mal strok česna, limonovih olupkov, popra, malo timeza in dišave (Neugewürz). Najprej odrgni jezik s solitrom in soljo, potem pa s pripravljenimi dišavami. Položi ga na lesen krožnik, pokrij z drugim krožnikom in ga obteži z kamnom. Tako ga pusti na hladnem 5 do 6 dni, a ga vsak dan obrni. Nato ga kuhaj z dišavami vred, ki se ga drže 2—3 ure. Gorkega olup, zreži na poševne rezine in ga serviraj z grahovim, lečnatim ali krompirjevim pirejem, nastrganim hrenom in gorčico. Razsoljen jezik je jako pikanten. Lahko ga pa tudi obesiš za 2 dni v dim ter skuhaš potem prekajenega. Popolnoma suh jezik namakaj čez noč v vodi. Potem ga kuhaj približno tri ure.

Okusno in ceneno pecivo. Vzemi 30 dkg moke, eno celo jajce, 15 dkg sladkorja, 3 dkg masti in en zavitek pecivnega praška. Sladkor in ščep raztopi v 4 žlicah mleka. Da se ti prej stopi, lahko mleko segreješ, toda potem moraš pustiti, da se shladi popolnoma, ker za pecivni prašek mora biti vsa zmes mrzla. Napravi iz tega testo, razvaljaj ga, namaži ga z marmelado ali potresi z orehi in rozinami, skupaj zvij in speci.

Čajno pecivo. Naredi testo iz $\frac{1}{4}$ kg moke, 1 rumenjaka, pol skodelice mleka ali sladke smetane, $\frac{1}{2}$ kg sur. masla, $\frac{1}{2}$ kg sladkorja, 1 žlice ruma in dveh noževih konic pecivnega praška. Razvaljaj in izreži iz testa oblike čolnička. Ko so pečeni, namaži enega z marmelado in položi drugega na drugega. Na sredo pa deni še polovico oreha.

Domači prijatelj. Vzemi 1 celo jajce, 5 dkg lešnikov, 7 dkg sladkorja, 9 dkg suhe moke. Mešaj v skledi celo jajce s sladkorjem, prideni razpolovljene lešnike, nazadnje moko ter hitro naredi na plohu (potresi prej z moko!) štručico in jo deni na namazan pekač. Peci v precej vroči pečici, da se štručka preveč ne razleze. Ko je pečena, še toplo razreži za dober prst debele rezine.

Vampova juha. Naredi prežganje, vrzi vanje malo seseklanega peteršilja, česna in čebule ter fino sesekljane in mehko kuhane vampe (za 6 oseb 30 dkg), 2 na majhne kocke zrezana krompirja, malo paradižnikove omake in zalij s kropom. Kuhaj toliko časa, da je krompir razkuhan. Serviraj lahko to juho, ki je zelo okusna in dobra, tudi s praženimi žemljicami.

Jeterna pašeta (za slabokrvne). $\frac{1}{2}$ kg tečjih jeter namakaj v mleku eno uro. Potem potegni kožico z jeter in jih zreži na kocke. V kozico deni 20 dkg sveže slanine in malo čebule; ko se to scvre, sprži na tej masti jetra, in sicer na zelo močnem ognju. Na to deni vanje 3—6 jajec, zmešaj in takoj odstavi od ognja. Vse to skupaj najprej zmelji in potem še pretlači. Soli po okusu. Prideneš lahko tudi malo popra. Pašteta se sedaj po zimi ohrani par dni. Otroci jo radi jedo namazano na kruhu.

Buhtčke na drugi način. Zdrobi 6 dkg kvasa v lonček s par žlicami mleka in primešaj par žlic moke, da dobiš srednje gosto kašo. Pripravi v skledo $\frac{3}{4}$ kg moke (presejane), prideni soli, 15 dkg sladkorja, $\frac{3}{4}$ l mleka, 30 dkg surovega masla in 6 rumenjakov; ko si pridala še vzhajani kvas, zamščaj in utepaj četr ure, da se testo loči od žlice. Potem pokrij s prtičem in postavi na gorko. Ko je testa še enkrat več, ga razvaljaj, izreži iz njega štirioglate krpice, deni v sredino vsake marmelado, stisni vse štiri robove tesno skupaj, pomaži jih z maslom tudi ob kraju in jih zloži tesno na ploščo. Pokrite postavi na gorko, da bodo vzhajali. Namaži jih z razmotanim jajcem ter jih speci. Buhtčke lahko narediš tudi s sirovim, makovim ali orehovim nadevom.

Sirov nadev: Kupčko zdrobljenega kravjega sira prideni sladkorja po okusu, limonovih olupkov in 1 rumenjaka. Dobro je tudi pridati par žlic smetane.

Makov nadev: Slabo četrtino litra maka stolci in popari z mlekom. Primešaj mu 1 do 2 rumenjaka in ga osladi z medom.

Orehov nadev: Orehom prideni precej sladke smetane in nekaj sladkorja. Še boljše so oslajeni z medom. Uporabiš lahko tudi lešnike na isti način.

Ljuba Prenner: Trojca. Belo-modra knjižnica, Ljubljana, 1929.

Da se je slovenska pisateljica lotila v svojem prvcu problema današnje mladine in

nam skušala podati vso bedo v temi tava-jočih src, je gotovo hvalevredno poizkus. Vendar ima omenjeno delo tolikanih nedostatkov in banalnosti, katere bi opravičila le mladost avtorice. Njena povest, posvečena prijatelju mladine, ravnatelju ptujske gimnazije, je nekaka obtožba šole in doma. Na strani 84. pravi: „Ali je res potrebno, da prebrodimo vse življenje, da postanemo — ljudje? Pa zakaj nam oni, naši vodniki, šola in dom, ne pomagajo? Ne morejo, ne znajo, nočejo...“

V mladostni borbi za obstoj nam slika življenje treh študentov „Trojca“, njih temne zablode, beznice, propala dekleta, bolnico — zadnjeje propast enega in rešitev ostalih navedh. S psihološkega stališča neutemeljena je figura Marka, da ravno on, moralno najjačji, je radi svoje telesne hibe podleže. Podleže povsod, pri dekletih, v šoli, na literarnem večeru, pri prijateljih — in to je stopnjevano do take neverjetnosti in je njegov konec s samoubojstvom povsem neupravičen. Odkod Radova žalost nad smrtjo Dane in njegov nenavaden preobrat, ko jo že po prvem užitku ljubezni zapusti in se v življenju sploh ne zmeni zanjo? In potem tista scena ob mrtvaški krsti na pokopališču!

Sploh se skuša avtorica dotakniti v svojem delu najodbojnejših problemov, a postane nemogoča v razlagi Nietzscheja, Schopenhaura i. dr. Pri njej najdeš, kot se to često dogaja pri še „zelo mladih“ ambicioznih pisateljih, da hoče natrpati v svoje delo vso svojo naobrazbo in znanost s tujimi imeni, n. pr. Mantegazza, Schopenhauer, Cankar, nemški in domači citati, kar vpliva zelo neokusno in nedozorelo.

Nekako umetniško iskricco zasluži pri delu v XI. poglavju v ideji prologa: Ubogo srce. Žal le pol strani Markovega literarnega poizkusa, vendar bi ravno ta snov bila obdelave vredna in idejno lahko prav zanimiva. Dialogi so slabi, strašno razvlečeni in v stavkih mrgoli nepotrebe navlake. Želela bi mladi avtorici več širine, proč z detajli in malenkostmi — poguma in dobre volje ji gotovo ne manjka.

V. A.

„Vardar“, koledar „Kola srpskih sestara“ za l. 1930. je izšel tudi letos v svoji znani tradicionalni obliki. Že 17 let izdajajo kolašice „Vardar“ z namenom, da se oddolže spominu na trpljenje in borbo za reševanje domovine ter utrdijo zavest državnega edinstva. Drugi, književni del koledarja obsega v tem zmislu pisane članke, pesmi in slike; ima pa tudi nekaj sestavkov, ki niso podčrtani s to tendenco. Med sodrujnikmi čitamo imena znanih književnikov: dr. Gjura Šurmina, dr. V. Corovića, Milico Jankovičovo, Jelo Spiridonovič-Savičovo, ki v legendi „San Marije iz Magdale“ z globoko psihologijo slika probujenje duhovne zavesti žene-grešnice. — Koledar stane 10 Din in se dobi pri vseh podružnicah Kola.

VSEBINA 2. ŠTEVILKE:

OBRAZI IN DUŠE: ALMA M. KARLINOVA. — (Vida P.)	33
GOSPA MARINA. — Nadaljevanje. — (Anka Nikoličeva)	38
ZA SOLNCEM. — Pesmi v prozi. — Konec. — (Ema Deisingerjeva)	43
MRTVI PRIJATELJICI. — Pesem. — (Vera Albrechtova)	45
OBLETNICA. — (Frédéric Boutet — Ivan Vouk)	45
PISATELJEV TEMPERAMENT IN NJEGOVO DELO. — (Marijana Željeznova-Kokali)	48
IZSELJENCEVA ŽENA — OPORA DOMOVINE. — (Lea Faturjeva)	49
O CELIBATU UČITELJIC IN URADNIC. — (Angela Vodetova)	50
PRVA POLOVICA SEZONE V NARODNEM GLEDALIŠČU V LJUBLJANI. — (V. A.)	54
DUNAJ, MESTO OTROKA. — Nadaljevanje. (Mara T. B.)	56
LEPOTNE TEKME IN MATI. — (Vida P.)	59
IZVESTJA: Po ženskem svetu. — Higijena. — Materinstvo. — Kuhinja. — Književna poročila	60

PRILOGA ZA ROČNA DELA.

„ŽENSKI SVET“

Izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročnina Din 64—, polletna Din 32—, četrletna Din 16—. Za Italijo Lir 20—, za U. S. A. Dol. 2—, za Argentino Pes. 4'50, za Avstrijo Sch. 10—, ostalo inozemstvo Din 85.

Uredništvo in uprava v Tavčarjevi ulici 12/II.

Izdajateljica in odgovorna urednica: Darinka Vdovičeva.

Tiskali J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna d. d., v Ljubljani.

Odgovoren Janez Vehar.

VEZILJE — ŠIVILJE!

Ako potrebujete novih vzorcev za okras vsakovrstnega perila, naročite si knjižico „Oprema za neveste“, kjer dobite na petih prilogah nebroj novih vzorcev za belo in barvano vezenje ter okrog 40 krojev za vsakovrstno moderno žensko perilo.

„Oprema za neveste“ stane v razprodaji Din 40.—, za naročnice „Ženskega Sveta“ pa 35 Din s poštnino vred. Naroča se pri upravi „Ženskega Sveta“, Ljubljana, pošt. pred. 119. Denar se pošlje skupno z naročilom.

DARINKA VDOVIČ prej Ivanka Praznik

LJUBLJANA, ERJAVČEVA CESTA ŠTEV. 2

(NASPROTI DRAMSKEGA GLEDALIŠČA)

Novost za gospodinje!

Izšla je knjiga „Vzorna gospodinja“. Sestavila Gizela Majeva. Obsega navodila za gospodinjstvo v kmetskem in meščanskem domu, za ureditev stanovanja, o pravilni prehrani in obleki, o štedenju in kuhinjske recepte. Velikost knjige 20 × 14 in ima 181 strani. Cena s poštnino vred Din 18. Zahtevajte položnico ali pošljite ta znesek v znamkah.

Predpust

čas razkošnih zabav in veselic, katerih krona so lepe žene. Lepota ni naključje pač pa uspeh doslednega in pravega negovanja kože z Elido. Zelo važno osobito v zimskem času, ki je najnevarnejši za nežno damsko kožo. —

Elida dnevna krema se v kožo popolnoma vsrka in da polti alabastru podobno, svežo barvo ter se ne sveti.

Elida puder—za dopolnilo toalete — je nežen kot dih, diskretno in vendar dovolj močno parfimiran. Nepogrešljiv za harmonično pojavo dame.

Zvečer preden se gre k počitku naj se uporablja Elida nočno kremo za čiščenje in prehranjevanje kože. Zjutraj se bodete zbudili lepi.

NEGOVANJE KOŽE Z ELIDA